

נ"ס 624

DROR
TEL - CHÁJ

Machleket - Chinuch

T E L - C H Á J .

Kiadja: Híztudat D R O R .

Központi titkárság:
Budapest, V. Hold-u. 23. III. 10.

V a d H a c h i n u e h .

Budapest, 1948. február havában.

Chavérjainak k é s z i r a t gyanánt.

El kol Hamadrichim !

Az egész mozgalomban szükségét érezzük annak, hogy valamilyen anyaghoz hozzájuthassunk, amely cionista és marxista tudásunkat továbbfejleszti. A mozgalomunk keretén belül megjelenő itonok, szichajagyzetek és novelláskötetek nem szolgáltatnak elég anyagot ahhoz, hogy egy-egy kérdést több oldalról megvilágítsanak.

Éppen ezért jelen kiadványunkkal szeretnénk elérni azt, hogy a madrichok tisztá, világos képet alkossanak maguknak Tel-Chájról, Trumpeldorról, az akkori politikai helyzetéről, Tel-Cháj földrajzi helyzetéről, továbbá Trumpeldorhoz és Tel-Chájhoz fűződő mesékről és legendákról.

A Vaad Hachinuch ezen első munkája reményt nyújt arra, hogy sorozatosan egy-egy eseményhez, vagy pedig egyes elméleti dologhoz fűződve, további kiadásokban szélesítse a chavérok tudását és elősegítse a madrichok munkáját.

Kérünk minden chavért, hogy hozzászólásaival segítse elő a Vaad Hachinuch munkáját és kritikájával segítse elő azt, hogy a következő alkalomkor mind jobb és jobb anyag álljon rendelkezésünkre.

Vaad Hachinuch.

Budapest, 1948. évi február hó 9. napján.

I. rész:

J o s z é f T r u m p e l d o r .

- 1./ Élete.
- 2./ Miben különbözött kortársaiktól ? /:Nemcsak általános cionizmust akart,
- 3./ Önvédelem, őrség. hanem településeket.:/

Sirim: MiÉnek Iógiv'á.
BaGalil Haeljon.
BaGalil b'Tel-Cháj.

- - - -

J o s z é f T r u m p e l d o r .

Joszf Trumpeldor 1880. december 4.-én született, az északi Kaukázusban fekvő Pjatigorskban. Gyermekkorát a szülői házban töltötte. Míg apja jól beese tudta egyeztetni mély zsidó érzéseit az orosz hagyományokkal, anyja idegenül, szinte ellenségesen állt szembe a zsidósággal. Ennek eredménye az volt, hogy gyermekei, Joszf kivételével később mind kitérték. Ő inkább apjához huzódott és így rajta keresztül a zsidósághoz. Mint mindenkinek, neki is a környezet, ahol gyermekkorában élt, formálta jellemét. Nemcsak a családi környezet, hanem a környék, a vidék is. A Kaukázus hegyei felruhásták azokkal a tulajdonságokkal, melyeket minden hegyilakó magának vallhat: a szabadság utáni vágyat, bátorságot és a természet szeretetét. Általában ezt a gazdag ajándékot osztogatják a hegyek lakóinak. Azt, hogy ő mégis sokkal több lett, mint kortársai, rendkívüli lényén kívül különleges helyzete tette.

Orosz iskolába járt. Apja még ebben az időben kezdte megismertetni a zsidósággal és mindig közelebb és közelebb érezte magát hozzá, sőt már a cionista gondolatok is kezdtek ébredezni benne.

Döntő volt életében az az esemény, amikor a felső orosz iskolába zsidó volta miatt nem vették fel. Kimondhatatlan lelki megrázkódtatást eredményezett ez. Egészen zsidó még nem volt, viszont oroszoknak már nem tudta magát érezni.

Ő is - mint minden korabeli ifju - Tolstoj-imádó volt és valahogyan ez az esemény még ebben is megrázkóttatotta kissé. Szerette a szabadságot, szerette a munkásokat, élte a munkát. Most már komolyabban hozzáállott a zsidó tanulmányokhoz. A "Zsidó Állam" olvasása után végleg felébredt bizonytalanságából és egy cionista csoportot szervezett városában. Körülbelül huszéves korában, Charkevben fogászati oklevelet szerzett, röviddel ezután bevonult katonának. Résztvett Port-Arthur ostromában, félkarját elvesztette, ezután majdnem egy évig tartó fogságba került. A foglyotáborban a zsidó foglyokat megszervezte és már itt is kitűnt hatalmas egyéniségével. Tanfolyamokat rendezett, hogy képezze őket. Mikor 1905. végén hazatért, bemutatták a cárnénak, mint az orosz hadsereg egyik híváló hőst. Zsidó volta ellenére tartalékos hadnaggyá nevezték ki, ami példa nélkül állt az orosz hadseregben.

A következő években jogot tanult a pétérvári egyetemen, komoly cionista munkát végzett és mindjobban megragadták a szocialista eszmék is. Ő talál először kö-

zős utat a szocializmusban és cionizmusban. Tervbeveszi a palesztinai kollektív kolónia megalapítását. Közgazdasági munkával és héber nyelv tanulásával személyileg is előkészül Erecce. 1908.-ban összeköttetésbe lép levélben Cvi Schatz-csal, aki Lengyelországban a cionista mozgalom vezetője.

1912.-ben első ízben elijázik Erecce. A Kineret mellett fekvő Migdalban kezd dolgozni. Itt is - dacára félkészenek - kitűnik munkájával, képességeivel. Később Daganjában dolgozik.

1913.-ban visszautazik Oroszországba, hogy embereket szervezzon és résztvesz a bécsi kongresszuson. Ezután újból visszatér Erecce. A török birodalom elrendeli, hogy Palesztinát mindazoknak el kell hagyniuk, akik nem török állampolgárok és vissza kell térniök országukba. Egy lehetőség kínálkozott ugyan - beállni a török hadseregbe. Trumpeldor ekkor az egész Jisuv megdöbbenésére elhagyta az Országot és beállt az orosz hadseregbe. Alexandriába vezénylik és ott megszervezi az első Zsidó Légiót. A Gallipoli-i hadműveletekben vett részt.

Ez a pont sohasem tisztázódott tökéletesen, mi is volt az indítéka annak, hogy Trumpeldor elhagyta az Országot? Talán ezen az uton is segítséget remélt Erec számára? Törökvése az volt, hogy megmutassa a zsidó bátorságot és kitartást. 1917.-ben újra Oroszországba megy, ahol a forradalomban zsidó csoportot szervez és velük együtt harcol. Előkészíti a telejt a cionizmusnak, maga köré gyűjti az ifjúságot, előadásokat tart és 1919.-ben újból visszatér Erecce.

A Galilban - ahol ebben az időben tartózkodott - nagyon megnövekedett a helyzet, ugyanis a francia megszállás ellen az arabok állandóan lázadtak. Trumpeldor egyénisége ennél a kérdésnél tűnik ki legjobban. Vita indult meg ugyanis: elhagyják-e vajjon a veszélyeztetett vidéket, vagy pedig - dacolva a veszéllyel - ott maradjanak. Trumpeldornak az volt a véleménye, hogy a földet csak munkával lehet megszerzeni és ha most elmennék a határokról, akkor sohasem lesz még egyszer alkalmuk visszatérni. Négy jisiv volt ott - Tel Cháj, Kfar Giloadi, Metula, Chamara. Közülük csupán Tel-Chájban és Kfar Giloadiban maradtak, a másik két pont elcsúszott és a chevérek elmenekültek.

Tel-Chájból és Kfar Giloadiból segélykérések mentek délre, de eredménytelenül. Tel-Chájot ostromolták már, de visszaverték. Ezután még egyszer segítséget kértek délről, az eredmény - néhány ember volt. Mőtulát visszafoglalták.

Adar hó 11.-én újra megtámadták Tel-Chájot. Kitértő, eredményes küzdelem után Trumpeldort halálos golyó érte és a Kfar Giloadiba vezető úton kilökte lelkét.

A "H A S O M É R" szervezet megalakulása és működése.

1909.-ben alakult meg a "Hasonór" szervezet. Az alapító gyűlekezet a következő tervezetet fogadta el: A cél - kifejleszteni Oroszországban a zsidó őrség feladatát betöltő tudó embertípust.

Az eszközök:

- 1./ Megszervezni a már meglévő seneórokat a mosavákban.
- 2./ Előkészíteni a mosavákban és a tanyákon szükséges feltételeket ilyen emberanyag kifejlődése számára: tornaeszközök beszerzése, lovaglás gyakorlása, fegyvergyakorlat által.
- 3./ Feljavítani és megkönnyíteni a gazdasági életfeltételeket a tagok részére, közös intézmények alapítása és a bérek felemelése által.

A szervezet:

- 1./ A szervezet élén háromtagú bizottság áll, mely a seneórok összes ügyeit vezeti és a társaság közgyűlésén választatik.
- 2./ A "Hasonér"-ba beléphet az, ki egészséges testben és lélekben és elismeri a "Hasonér" alapjait; és aki már egy félévet aktív élekedésben töltött.
- 3./ Új chavért kétharmad szótöbbséggel fogadnak be.
- 4./ Minden chavér köteles alávetni magát a bizottság parancsainak, még ha azok az ő egyéni érdekeibe ütköznek is.
- 5./ Ha egy chavér nem teljesíti a bizottság parancsait, a bizottságnak jogában van megbüntetni őt, vagy eltávolítani a szervezetből, a chavérok többségének beleegyezése után.

Uj chavért körülményes ceremóniák keretében fogadtak be. Éjnek idején, nasszo a mezón ült a Somór Vaadja, kőb gyertya fénye mellett és fogadta a jelöltet. Itt kellett elmondani azt az esküt, amelyben az új chavér életét mindenkorr a "snira - örökös" munkájának felajánlja. Megesküdött, hogy életét bármely pillanatban feláldozza kötelessége teljesítéseért, hogy inkább a halált válassza, minstsen hogy lovát, vagy fegyvereit - ereje szimbolunát - magától elrabolni engedje.

A Somórok szervezete igen szűkkeretű volt. Csak igen hosszú próbaidő után fogadtak be új chavért. Voltak Somórok, akik évekön át öröködték és egyetlen vágyuk volt, hogy a Somór beválassza őket tagnak és ez nem mindig sikerült. A Somór ugyanis igen sokat követelt chavérjaitól és nem mindenki tudott a követeléseknek eleget tenni. Teljesmértékű megbízhatóság, pontosság, felelősségtudat, bátorság, kitartás. Fellengős, kalandvágyó embereket nem fogadtak be.

A Somór nem volt harci szervezet. A háberut nem értékelte és a hősiesség számára nem volt öncél, hanem csak eszköz a Somórok alapítói által kitűzött cél eléréséhez: - Felépíteni Erec Jiszra'elt és benne szabad, öntudatos népet.

A Somór chavérjai mind produktív, termelő emberek akartak lenni, de lemondtak egyéni vágyaikról, hogy betöltsék azt a fontos feladatot, amely megjelenésükig betöltésre várt.

Az egyik Somér - Cvi Nadav - így ír naplójában: "Érzem, hogy nem tudom sokáig folytatni, mert a snira-nunka, demoralizáló hatásával, nem felel meg nekem. Vágyódom újra a mezők után és az eke után." A Somér chavérjai nem voltak tehát kalendortermészetűek, ebben nyilvánult meg hősiességük. Ők nem akartak a foglyos emberrei lenni, azokká váltak, mert a szükség így parancsolt.

Különböző koloniális országokban ismeretesek erősjellemű emberek, akik egyedül vad népek közepette bátran tudnak uralkodni és tiszteletet ébresztetni környezetükben. De ezek nem voltak hősök. Hősiesség és bátorság nem ugyanaz a fogalom. Ha a bátorság csak abban nyilvánul meg, ha letörjük egy másik nép akaratát, ez nem nevezhető hősiességnek. Aki önmaga érdekeiért uralkodik és harcol, az nem hős.

A Somérok másfajta emberek voltak. Ők nem akartak leigázni senki, nem akartak uralkodni egy más, primitív népen, ők barátságban akartak élni a szomszéd néppel és ezzel együtt kivívni maguk számára a környezet tiszteletét és becsületét. Nem akartak elnyomók lenni és örök életükön keresztül hadakozást folytatni. Azt akarták, hogy elérkezzék a nap, amikor az országban béke fog uralkodni és ők visszatérhetnek az eke szarvához. De ezelőtt be kellett bizonyítani az araboknak, hogy áránosabb a zsidókkal békeességben élni, mint hadilábon.

Nem volt oly könnyű megvalósítani a célkitűzéseket. Külső és belső nehézségek voltak egyaránt. Nem volt elegendő számú megnövelt chaluc, aki az örökösre fi-

zikailag és lelkiileg megfelelő volt. A mosavabeliek maguk, kiknek a tulajdonát őrizték a Somérok, nem egyeztek bele oly könnyen abba, hogy a Somér szervezetnek adják át a smirát. A parasztek féltek az arabektól és nem bíztak a zsidó somérokban. Csak különböző epizódok után, melyek során bebizonyult, hogy az arab örök megbizhatatlanok és életveszedelmet rejtnek az egész mosava számára - értették meg, hogy zsidó földet zsidóknak kell őrizniök és hogy csak zsidó tudja megőrizni a zsidók biztonságát.

A külső nehézségek is igen nagyok voltak. Az Országban nem volt erélyes uralom. Minden törzs garázdálkodott a saját területén és az egyedüli uralom az erő uralma volt. Biztonságot tehát csak úgy lehetett teremteni, hogy megmutatták az araboknak, hogy a zsidóknak is van erejük.

A Somér chavérjai mind déleceg lovakon lovagoltak, kitűnő fegyverük volt és külső megjelenésükre nagyon ügyeltek. Az Ország akkori szokásainak megfelelően arab ruhába voltak öltözve, mellükön golyóövet hordtak, derekukon kardot, vállukon puskát, övükben pisztolyt.

Egyesek azzal vádolták a Somért, hogy eltért eredeti célkitűzéseitől és chavérjait ezen eszközök szeretetére neveli. A fegyver, a feldiszitett ló, romantikus életforma és szép megjelenés szeretetére. De a Somér chavérjai nem így vélekedtek. Ők tudták, hogy mindez elengedhetetlenül szükséges számukra. Abban a világban, ahol ők éltek, a külső megjelenés döntőfontossága volt. Nincs nagyobb és

szebb dolog az arab szemében, mint a gyönyörű ló és ragyogó fegyver. Nem egyszer elég volt a tiszteletet keltő megjelenés és nem volt szükség az erő tényleges alkalmazására.

A Somér szervezet sohasem számlált többet száz tagnál. A chavérok szétszórtan voltak minden mosavában - ketten, hárman. Egyedülálló szövetségesek a zsidó bémunkások voltak, akik szintén keserű harcot vívtak a mosavabeliekkel, amíg befogadták őket a munkába. A Somérok magukat mezőgazdasági munkásoknak tekintették és harcoltak, hogy befogadják őket a Hisztadrutba. Ők egyek akartak lenni a munkássággal.

Hogyan lehetséges az, hogy egy-egy mosavában két-három Somér sikerrel megvédte a mosavát a hatalmas beduin törzsek ellen? Elsősorban egyéni bátorságukkal. A Somér szervezet, mely igen szigorúan válogatta meg chavérjait, csak kipróbált bátor embereket foglalkoztatott és ezek hősiességük hírével - a hősiességet nagyra értékelő arab törzsek körében - többet tudtak elérni nem egyszer, mint tényleges erejükkel. Ezenkívül a Somérok ápolták a barátságot a környék arabjaival és így elejét vették a támadás okainak, megszüntették a gyűlöletet.

A mindennapi feladatokon kívül a Somér nagyobb ütközetekben is résztvett. Majd minden földet, melyet a zsidók pénzért vettek, erőszakkal kellett birtokukba venni az araboktól. Ilyen alkalmakkor összegyűjtöttek egy nagy csoportot a Somér chavérjaiból és szervezetten kimentek, hogy birtokukba vegyék a földet -

az Ország székessai szerint felszántották. Komoly összetűzések voltak és nem egyszer a Somér chavérjainak bátorsága és tapasztalata döntötte el a küzdelem kimenetelét.

Évek múltán, mikor a Somér egyes chavérjai már öregedni kezdtek, sokan vágytak már a produktív, építő munka után és a családok száma szaporodott, felvetődött a Somér település gondolata. Elhatározták, hogy telepet létesítsenek, ahol az összes Somérok otthon található. Kezdetben Merchaviában települtek le, később az északi határon - Kfar Gileadiban és Tel-Chájban. Gileadi a Somér egyik alapítója volt, az ő emlékére nevezték el ezt a helyet Kfar Gileadinak. A hely megválasztása magában foglalja a Somér küldetésének tartalmát: - mindig elsőnek lenni, mindig a legveszélyesebb helyen. Ha már lemondtak egyéni küldetésükről a mosavákban, visszavonultak a smirától, az egész kvucájukkal egy órségi feladatot akartak vállalni. Nem mosavát, hanem az egész Országot őrizni. Ezért választották az Ország északi határát a település helyéül.

A világháború után felbomlott a Somér és megalakult a Hagana, a nyitott, tömegekre támaszkodó szervezet.

Gazdag örökség maradt a Somér után. Alkotása smira és település terén a mai napig vezet bennünket az ercsi település és Hagana útján.

II. rész:

T E L - C H Á J .

- 1./ Joman.
- 2./ Tel-Cháj védelméről. /:Helyes volt-e felvenni a harcot? Ha igen: Miért?:/
- 3./ Kik voltak a Galilban?
- 4./ Mi volt a helyzet a Galilban?
- 5./ Mi volt a Galil helyzete? történelme, stb.
- 6./ Mi volt a galuti jisevok helyzete?
Sirim: Anu nihje harisonim.

J o m a n .

1920. I. 4.

Tegnap este megtudtuk, hogy éjjel, vagy reggel jönniök kell a franciáknak. Ez a hír még inkább megjavította a két kvuca hangulatát. Elhatároztuk, hogy támadás esetén a banditákat a házba semmiesetre sem engedjük be. Ezenkívül elhatározták Tel-Chájban, hogy holnap munkába mennek - buzát vetni - természetesen soméraink védelme alatt.

Ma korán reggel a franciák megjelentek a Chule tó völgyében. Sikerült erős ágyu-tűzzel felégetniök néhány falut és az arabokat megfutamtaniok, de később az arabok - főleg a hegyekből - támadásba mentek át. A franciáknak - kik nem voltak

elégge felkészülve - vissza kellett vonulniuk.

Kénytelenek voltunk abbahagyni a munkát és az öszvérekkel hazatérni. Ebben az időben az utolsó franciák is elhagyták Chamarát, Mötula irányában és az arabok minden oldalról a helység felé közeledtek.

A fegyvertelen arabok a környékről mind Mötula felé vonultak, mert ott fosztogatást reméltek. Nehéz és nagyjelentőségű percek voltak ezek. Senki sem kételkedett az újból bátorságra kapott arabok hamaros és elkerülhetetlen támadásában. Elhatároztuk, hogy mindenki a helyén marad, nem engednek be fegyveres arabot a házba és ha arra kerülne sor: utolsó emberig védekeznek és életüket oly drágán adják, ahogy csak lehet. A hadszíntéren közben továbbfejlődtek az események. 12 óra körül magas, fekete füstoszlopot láttunk felszállni Chamara első barakkjáról. Valószínűleg felgyújtották az arabok. Félórával később a második barakk is füstölgött - és további két óra múlva Chamarából nem maradt más, mint két fekete, füstölgő romhalmaz !

- Chamara meghalt ! - mondta valaki és a "meghalt" szó fagyos keménységgel hatolt mindenki szívébe.

- Nemsokára talán már Tel-Cháj és Kfar Giloadi sem létezik ! - de ezt a gondolatot senki sem mondta ki hangosan. És mintegy felcsetként ezekre a ki nem fejezett gondolatokra, így szólt valaki erős hangon: - Tel-Chájt és Kfar Giloadit nem fog-

juk ilyen könnyen feladni ! - és egy másik hozzáfűzte: - Chamara meghalt, de Chamara fel fog támadni !

A franciák Mötula irányában vonultak és az arabok minden oldalról feléjük nyomultak, hogy átkarolják őket. A távcsövön láttuk, amint sok fegyveres és fegyvertelen arab fut el Tel-Cháj előtt. A bazmokat az udvarra hoztuk, biztosítottuk a vízkészletet és elfoglaltuk állásainkat. Az arabok tudták, hogy felkészülünk a védelemre és hírül hozták, hogy a franciák nagy veszteségek után kiűrtették Mötulát és hogy az arabok tovább nyomulnak előre.

1920. I. 5.

Az éjszaka nyugodtan telt el. Reggel után megállapodtunk, hogy igen sok fontos dolgot kellene beszereznünk mindkét telep részére. Mincs elég fegyveres emberünk - kívánatos lenne 40-50 ember minden egyes helyen. Tel-Chájban 25 emberre csak 18 puská és Kfar Gileadiban 16 emberre 16 puská jut. Kézigránátunk egyáltalán nincsen, gépfegyverünk sem. Az élelmiszerek kifogyóban vannak: még a lisztkészletünk is csekély. Egy héten belül elkészülhetünk az éhezésre. Néhányan közülünk nincsen cipője. De mályen módon kaphatnók meg mi mindezt ? Meg vagyunk győződve arról, hogy délen lakó barátaink készek lennének megszolgítani minket.

Szabad-e azonban az út ? Az út mindaddig veszélyes számunkra, amíg diadalittas banditák kóborolnak mindenfelé. Reméljük, hogy pár napon belül megérkeznek a francia seregek kötelékei, de addig is nagyon kívánatos lenne, ha élelmiszert

Lehetne küldetni nekünk, mert ki tudja: hátha a franciák a felkelés elnyomása után visszatérnek a táborukba és a rablóbandák megint megjelentek Felső Galileában. . .

1920. I. 9.

Esténként énekelünk, különböző kérdések felett vitatkoztunk. Szenvedélyesen vitáztunk arról, hogyan kellene viselkednünk, ha a banditák támadnának meg minket és hogyan, ha az arab sorkatonák tennék. A bajtársak egy része azon a véleményen volt, hogy csak a banditáknak kellene ellentállnunk, de ha randes csapatok jönnek, le kellene tenni fegyverünket és megengedni mindent, amit csak kívánnak. A másik rész elszánt védekezésre határozta el magát, akárki is legyen a támadó.

Mi tehát a tennivaló? Ha megadjuk magunkat -- akkor agyonvernek minket és szégyenteljesen, ellenállás nélkül pusztulunk el. Ha védekezünk -- megmentjük a Jisuv becsületét, és talán sikerül -- ha csak egy részünknek is -- életben maradni. Ez tehát arra bír bennünket, hogy minden esetben és akárki ellen is védekezünk. A Jisuv becsülete érdekében a katonáknak sem engedhetjük meg, hogy fegyvereinket, vagy tulajdonukat elvegyék, különben itt örökké nyomorúságos rab-szolgasorban fogunk élni.

Ma mintegy 50 emberből álló francia őrszolgálat lovagolt Mötulából Chule felé. Ott gyöngén tüzeltek rájuk. Mire visszatértek Mötulába. A környéken csend van, az arabokat alig lehet látni, de a helyzet még bizonytalan.

1920. I. 10.

Ma ismét francia őrzőjárat lovagolt Chule felé, de megint visszatért Mötulába. Az egész helyzet még bizonytalan, de elhatároztuk, hogy holnap reggel kimegyünk dolgozni. Kár elvesztegetni a votésre való legalkalmasabb időt. Természetesen soméraink fedezete mellett fogunk dolgozni.

1920. I. 11.

Azok a bajtársak, akik ma Mötulában jártak, beszélnek, hogy a telep igen nehéz helyzetben van. A védelmezőktől most még többet szenvednek, mint az ostronlókótól. A legtöbb ottani francia katona t. i. algiri mohamedán és amiben mind a mohamedánok meggyeznek: abban a törekvésükben, hogy Mötula zsidó lakosságát fosztogassák. A telepészek jelentős része elmenekült és nyomorult életét Szidonban tengeti. Mi kecsinkkal megjelentünk Mötulában, minden oldalról kérni kezdték bennünket, hogy még meglévő holmijaikat vigyük ki a farmra. Természetesen lehetetlen volt teljesíteniük kérésüket. Meg kellett elégednünk azzal, hogy legalább a Mötulában dolgozó kvuca holmiját megmentjük. A tehénok már Tel-Chájban vannak, a többi dolgok átszállítása megkezdődött.

1920. I. 12.

A kvuca minden holmiját lassanként átszállítják Tel-Chájba. Az algiriek sietve kifosztanak mindent, ami a telepen még kifosztható. A kvucabeli bajtársak sokszor kényszerülnek tulajdonukat fegyverrel kezükben védeni.

Ma a franciák felégették Kile arab falut. Tervbe vették, hogy egész csomó arab falut megsemmisítenek. Arabokat alig lehet látni. Az izgalom lecsillapodott, de a felkelést még nem verték le. Minden látszat szerint az a szándékuk, hogy tovább folytatják a harcot.

Naponta dolgozunk a mezőn, egy somér-lánc őrizete mellett. Sietünk, hogy kihasználjuk ezt a gabonavetés számára oly értékes időt. Helyzetünkkel kapcsolatban sokat gondolunk gduánk sorsára. Lehetséges-e, hogy ez az utolsó légió is fel fog oszlani? Az események mindig fenyegetőbbek lesznek. Minden fegyver és minden fegyveres ember drága most. És még van ezer emberünk, aki hűséggel viseltetik ügyünk és Országunk iránt és egy válságos pillanatban talán mindent megmenthetne - és most ezek azt tervezik, hogy hazatérnek. Igaz: fáradtak, és az is igaz, hogy sok igazságtalanságot szenvedtek, de ez nem változtat a tényen.

1920. I. 13.

Gyűlést tartottunk Tel-Chájban, melyen Kfar Gileadi képviselői is résztvettek. Még egyszer odakiáltunk dél felé: Jöjjetek segítségünkre! Kivánságaink ezek: 50 ember minden telep számára, fegyverek, élelmiszer, takarók, stb. Hívjuk őket; amíg még nem késő, de meg fognak-e hallgatni minket? Ki fogják-e használni a szabadá tett utat?

1920. I. 14.

Csend van. Kinn dolgozunk, messze a mezőn. Egyetlen arabot sem láttunk, mintha

mindnyájan elmenekültek, vagy elrejtőztek volna. Mivel a helyzet nyugodtabb lett, chavérjaink már arra gondolnak, hogy a napi őrség számát csökkentik. És lányaink megint a kvuca örökké új kérdését emlegetik: - Miért kell nekünk csak házimunkát végeznünk? A mezőn szeretnénk dolgozni, mint a többiek!

1920. I. 15.

Már tervbevettük, hogy Chamarába megyünk, megmenteni, ami ott a tűzvészből még megmaradt. Ma délután végre hat somér elhatározta, hogy végrehajtja ezt. A barakkok helyén csak egy kőkályhát és különböző vastárgyak töredékeit találtuk. Mindent, aminck még értéke volt, felraktuk egy kézi kordéra és hazaindultunk.

Amikor már csak egy kilométernyire voltunk a háztól, hirtelen lövéseket hallottunk. Mindenki előtt világos volt, megostromoltak Tol-Chájt.

Abban a pillanatban elhatároztuk, hogy gyorsan összeköttetést létesítünk a házzal, aztán visszatérünk, hogy segítségére siessünk a mezőn dolgozó chavéroknak az állatok hazaszállításában. Jigáél elvágatott Kfar Giloadi felé, hogy az ottani chavérokat értesítse, Trumpeldor, öt emberrel csatláncban a ház felé vount. Amikor a legközelebbi magaslatot elérték, látták, hogy a házat a kis erdőből is lövik: a golyók már a téglatetőre hullottak.

A kis csoport két plugára oszlott, tüzelést kezdett a kis erdőre és megpróbálta elérni a házat. A banditák tüzzel válaszoltak, azonban már nem sokáig bírták és

elcsendesedtek. Miután az összeköttetés a házzal helyreállt, a kis csoport nyomban megfordult, hogy segítségére siessen a mezőn lévő chavéroknek, akik közben már uton voltak hazafelé. Ekkor jelent meg Jigáél is négy emberrel Kfar Gileadiból.

Trumpeldor, aki Mauser puskával volt felszerelve, hét fegyveres chavérral gyorsan csatárláncot alkotott és megrohanta a kis erdőt és a szomszédos hegyhátat. Meg akartuk bosszulni magunkat Chamara szétrombolásáért: meg akartuk állapítani fenyeget-e veszély még ebből az irányból. Végül meg akartuk mutatni a rablóknek, hogy a zsidók inkább maguk támadnak, semhogy egy támadást bevárnának. Sajnos nem tudtuk végrehajtani tervünket, mert a banditák idejekorán elmenekültek.

Hazatértünk ! A falban néhány friss golyó nyomát találtuk.

Senkisen sebesült meg a chavérok közül. Kiderült, hogy ez a támadás 70 tölte-nyünkbe került. - Még néhány ilyen eset és golyó nélkül maradunk ! - mondták egyesek szemrehányóan. De chavérjaink azt válaszolták: - Fedeztünk kellett emberekünk visszatértét az öszvérekkel. Ilyen percekben nem lehet tölte-nyeket számolgatni !

1920. I. 16.

Reggel mezei munkára mentünk ki. A házat félórával később hagytuk el, mint rendszerint, soméraink számát egy kissé megerősítettük és a tegnapi harc megismétlődését vártuk. Azonban az egész nap nyugodtan telt el: csak a hirtelen eső

kényszerített arra, hogy munkánkat korábban megszakítsuk.

1920. I. 17.

Éjszaka tíz chavér érkezett délről. Nyolc puskát, elég sok töltényt hoztak magukkal, de semmi élelmiszert és egyetlen takarót sem. A fehérneműtől eltekintve a takaróhiány a legrosszabb.

Azok a chavérjaink, akik ma Mötulában voltak, közölték velünk, hogy a franciák elhagyták a telepet: még mintegy 100 katona maradt ott és ezek is valószínűleg hamarosan elköltöznek. Erre az időre 50 chavérra lenne szükségünk, hogy megszállhassuk a telepet, mert különben a körülötte kóborló rablóbandák kifosztják és megsemmisítik.

Vidámak és jókedvűek vagyunk, bizakodunk, mint mindig; és mint mindig -- hangos dalainktól és derűs kiáltásainktól visszhangzik a vidék.

1920. II. 7.

Az Ájelet-hasachari és tibériási Vaad Hahaganának !

Röviden tudatom veletek azt az esetet, amely tegnap történt velünk. Február 6.-án reggel négyen elindultunk Mötula felé, hogy onnan tüzelőt és szalmát hozzunk. Három bajtársunk otthon tartózkodott a nozón, nem messze a háztól: kettő szántott, egy meg őrt állt. Fél tízenkettő felé az egyik északi magaslaton két lovas

vettek észre, akik rögtön tüzelni kezdtek a dolgozókra. Más arabok is támogatták őket, akik a magaslat északi és keleti részén rejtőzködtek. Közben két gyalogos arab támadt a chavérokra, hogy olvegye tőlük az állatokat. A somér erre tüzelni kezdett és a másik kettő megpróbálta az állatokat hazahajtani, ezek azonban megijedtek a tüztől, megvadultak és szerszámaikba gabalyodtak. A chavérok kénytelenek voltak otthagyni őket és a házba sietni további segítségért. Néhány perc múlva mintegy tíz bajtársunk igyekezett a mező felé. A tűz - részünkről és az arabok részéről is - mindig erősebb lett. Scher chavér hirtelen felkiáltott: "Megsebesültem" - és a földre zuhant. A golyó mellén hatolt át. Orvosunk megpróbált mindent, de eredmény nélkül: chavérunk félórával később ki-szenvedett.

Ismét sürgősen kérünk Titeket, küldjeteK kellő számú ombert ! Ha a segítség nem érkezik gyorsan, talán már későn jön !

1920. II. 9.

Nagy veszély előtt állunk. Jigáél ma reggel visszatért Hallszából és tudatta velünk, amit hallott. Mahmud Fuad emir még nem tért vissza Damaszkuszból. Az ő helyére, a hadsereg ideiglenes parancsnokává egy volt török tisztet, egy antiszemita és a zsidó Palesztinát gyűlölő tábornokot neveztek ki. Befolyása alatt a háborus tanács folyó hó 6.-án arra a határozatra jutott, hogy megsemmisít minden északgalileai telepét. Ilymódon Tel-Cháj és Kfar Gileadi munkásai a megtámadás lehetősége, sőt bizonyossága előtt állnak, nemcsak rablóbandák, hanem jól fegyverzett rendes csapatok részéről is.

Ez a hír természetesen mindnyájunkat felizgalt. Mindkét telepen gyűléseket tartottak. Mindenre kiterjedő megbeszélések és szenvedélyes viták után Kfar Gileadiban a következőket fogadták el:

- 1./ Mindenki a helyén marad.
- 2./ A három helység védelmezésére legalább 200 ember szükséges - 100 Kfar Gileadi és Tel-Cháj és 100 Metula részére,
- 3./ A hiányzó 150 embert azonnal kérnünk kell délről; kívánatosak lennének volt légionisták.
- 4./ Minden rendelkezésre álló eszközt fel kell használni, hogy a Vaad Haleunitól a 200 ember számára egy hónapra szóló ellátást kapjunk.
- 5./ E határozatok megvalósítására egy chavérunkat délre küldjük, hogy ott felrázza mindazokat, akik segítségünkre lehetnek.

Elhatároztuk, hogy a végsőig kitartunk. Nagy megpróbáltatás előtt állunk és ennek talán már holnap eljön az ideje. Ellenségeink talán már most, ebben a pillanatban kusznak felénk az éjszaka sötétjében és egy órán - talán egy percen - belül eldördül az első lövés. . . .

Egy új nemzedék, a szabad palesztinai zsidók nemzedéke áll a határon, készen arra, hogy feláldozza életét, hogy megvédelmezze a határt és ott az Ország bel-

sejében végtelen alkudozások folynak: elfogadják-e a költségvetést, vagy sem, vagyis nyujtsanak-e segítséget a haza védőinek, vagy sem!

Chamara megsemmisült. Mötulát majdnem szétrombolták. Tel-Chájt és Kfar Giloadit a legnagyobb veszély fenyegeti. Régesrég, még idejében, segítséget és támogatást kértünk Chamarának és Mötulának. Senki sem jött segítségünkre. És ezért a gondatlanságért még senkit sem vontak felelősségre. Most segítséget követelünk Tel-Cháj és Kfar Giloadi számára. Helyzetük komolyabb, mint Chamaráé és Mötuláé volt. Ott nem esett emberélet áldozatul, itt már két frissen ásott sír domborul. Negyven fiatal élet van veszedelemben. Hát most sem hagy fel a kufárkodás, most is későn jön a segítség?

Számolunk egy ilyen lehetőséggel, de meg vagyok győződve arról is, hogy előbb-utóbb ütni fog a visszafizetés órája.

A Vaad Hahagana nevében - T r u m p e l d o r ."

Az ereci helyzet az első világháború végén: a Tel-cháji település.

A Galil az Ország északi része. Határai: délről az Émek Jezreél, északon - a Libanon hegyei, nyugaton - a tenger; keleten - a Jordán. A Galil Alsó- és Felső-Galileára oszlik. A Kineret-tótól a tengerhez vezető merőleges vonal képezi a határt. Felső-Galilea jellegzetessége: a magas hegyek, átlagban 950 m.-

től egészen 1200 m. magasságig. Magas hegyei megnehezítik elfoglalását és megkönnyítik védelmét, ezért a múltban a Galil volt az összes - idegen uralom elleni - forradalmak fészke és nagyon sok várrom maradt meg mind a mai napig.

Amikor 1918.-ban az angol katonaság elfoglalta Erecet, a Galil még egy évig török kézen maradt és csak egy év elmúltával sikerült az angoloknak elfoglalniuk. De a közbiztonság nem szilárdult még meg a környéken. Az angol és francia katonai küldöttségek között viszály volt a szíriai-palesztinai végső határmegállapítás miatt. Sok ideig maradt egy "senki földje" ahol semilyen rendszeres uralom nem volt és szabadon garázdálkodtak a rablóbandák.

Mi képviselte akkor a zsidó erőt a Galilban ?

1916.-ban megalapították a Somér tagjai - chalucok Kfar Gileadit és ugyanabban az időben egy másik kvuca Tel-Chájt. A Somér, amely felelősnek érezte magát az Ország biztonságáért és éveken keresztül töltötte be feladatát ezen a téren, megértette, hogy az Ország biztonsága megőrzésének egyik fontos feltétele - település a határokon, amelyek várakat fognak képezni a környező vad népek behatolása és garázdálkodása ellen. A Somér chavérjai, akik egész életüket a védelemnek szentelték, elvállalták ezen határpontok betelepítését, ahol bátor és vakmerő emberekre van szükség.

A háború alatt teljesen el voltak vágva az egész Jisavtól. Kfar Gileadiban 1916-17. évben dolgoztak, majd kémkedéssel gyanúsították és deportálták őket a

törökök. Csak 1918.-ban szabadultak ki onnan. Ekkor újra kezdték építeni a települést. Tel-Chájtól 5 km.-ről északra volt az 1896.-ban alakult mosava Mötula.

Kfar Gilcadi-tól délre a legközelebbi pont volt Jöszöd Hamaala - kis mosava - 80 chavérral. Az akkori feltételek mellett az odautazás egy napba telt.

Hogy fogalmat nyerhessünk arról a rettenetes egyedüllétről, amelyben Kfar Gilcadi és Tel-Cháj emberei voltak, meg kell néznünk az Ország térképét - abban az időben. Összesen háromszor tíz ember - palesztinaiak és környező államokbeliek - voltak a szíriai határon, az arabok tengerében.

Az arabok támadásának nyomása alatt Mötula lakói elhagyták mosavájukat és szabad pródául engedték át az araboknak. Így a két kvuca, néhány emberével, teljesen egyedül maradt. Látták az akkori Vaad Halcumi ezeknek a pontoknak nehéz helyzetét és éles vita fejlődött ki miatta. Egyik rész azt követelte, hogy az emberek hagyják el helyüket, nehogy áldozatul essenek. A másik rész felfogása szerint egy talpalattnyi földet sem szabad elhagyni, hisz hosszú éveken át vándoroltunk hazánkba visszatérni - mondták az emberek. Most, mikor visszatértünk, nem fogjuk elhagyni. A gyávaságnál és megalázottságnál jobb a halál.

A települések emberei visszavonhatatlanul elhatározták, hogy otthonukat, munkahelyük gyümölcsét nem fogják elhagyni. Csak azt az egyet követelték a Jisuvtól, hogy küldjenek nekik segítséget, önkénteseket, az Ország minden részéből. Önkéntesek mentek a chavérok megerősítésére - köztük Jozsef Trumpeldor - és ez nagy

segítséget nyújtott nekik a védelemre - nagy erkölcsi támogatást is - mert érezték, hogy nincsenek egyedül.

Hónapokon keresztül tartották magukat a mindegyre erősbödő és élesebb arab támadások ellen. Jozsef Trumpeldor bátor szellemével és hitével erősítette az embereket. Nagyfoku biztonsággal és fiatalos lendüléssel rendelkezett, mindig tudta, hogyan kell a hangulatot emelni és mély megértéssel volt az emberek lelke iránt. Az emberekből, akik ostrom alatt voltak, éheztek és minduntalan támadták őket, nagyfoku lelkesedést tudott kiváltani.

Végül elérkezett az ütközet napja. . .

Mi volt a galuti jisivok helyzete ?

A Tel-cháji események idejében a galutban a megszokottan folyt az élet. Ez a megszokottság a rendszeres pogromokban nyilvánult meg. Ez különösképpen az akkori Oroszországban volt mindennapos esemény. Attól a korszaktól kezdve, amióta a zsidók a galutban vannak, a pogromok - mindig visszatérő jelenségek.

A galut kezdetén még voltak itt-ott fegyveres ellenállások, főleg addig, amíg Erecben legalább a zsidóság maradványa élt. Ez a spanyol elnyomás ellen történt, amelynek a kihatása egészen 1500.-ig megvolt Európa többi részén is.

Ekkor azonban ez a jelenség teljesen megszűnt, mert kisebbségi helyzetüknél fogva nem tudtak fizikai ellenállást sem kifejtteni.

A zsidógyűlölet ezzel szemben - a kereszttesthadjáratok idejétől a modern náciizmusig - nem szűnt meg.

Az elnyomatás következtében egy sajátos "zsidó típus" alakult ki, amely öné magát nem képes megvédeni, sem becsületéért harcolni és mely a népek körében alantas helyet foglal el.

III. rész:

Tel-Cháj napja.

- 1./ Tel-Cháj napja.
- 2./ Trumpeldor utolsó percei.
- 3./ Mi az értéke Tel-Chájnak?
- 4./ Miért a Munka Napja ez Erecben?
Sirim: Já oháj li li háámali.

Tel-Cháj védelme.

5680. Adar hó 11.-én - 1920. február 29.-én - Trumpeldor korán reggel Kfar Gileadban volt. Reggeli közben, vidám csevegés kellős közepén lövéseket hallotunk. Néhány perc múlva újra kezdődött a puskaropogás. Megállapítottuk, hogy az arabok megtámadták Tel-Chájt. Kilenc ember - Trumpeldorral az élén - laza rajvonásban odasietett.

Tel-Chájba érkezvén, a házat az araboktól körülzárva találták. Néhány lovas is volt közöttük, ezek idő-oda nyargaltak és a levegőbe lődöztek. A helyzet mindenképpen nagyon komolynak látszott. A házban magában mindenki a helyén állt, védekezésre készen. Kammel Effendi, unokafivére, három tiszt és egy csomó fegyveres arab kíséretében megjelent Chalaszából és bebocsátást követelt, hogy lássa, nem rejtogatunk-e vajjon franciákat a házban? Még Trumpeldor megérkezése előtt a tisztok szitkozódtak, fenyegetődztek és szemükre vetették a zsidóknak, hogy

segítséget nyújtanak a franciáknak. Mivel azonban a chalszai arabokkal mindaddig jó kapcsolatban voltunk és mivel nem először keresték fel a Tel-cháji házat ebből a célból, Trumpeldor most is megengedte nekik, hogy belépjenek és körülnézzenek. Miután Kammel Effendi, négy emberével és Trumpeldor kíséretében végigjárta a ház alsó szobáit, felment az első emeletre. Dvora Drechsler, Szara Csizik, Muntor, Schar és Kanewsky voltak ott.

Trumpeldor hirtelen észietett, mert észrevette, hogy az egyik tiszt különvált a többitől és az udvar felé sietett, hogy behívja a házat körülvéő arabokat. Ebben a pillanatban Dvora Drechsler hangja csendült meg felülről:

- Trumpeldor ! Elveszik a revolveremet ! -

- Tüzelj ! - parancsolta Trumpeldor.

Erős lövöldözés kezdődött. Tucker, aki a kapuval szemben állt, eltalálta Kammel unokatestvérét. Ez el is esett. Kammel és társai felülről lövöldöztek revolve-reikből és ledobtak egy kézigranátot is. Néhányszor Tuckerre lőttek és végül el is találták. Nagy volt a zavar. Senki sem tudta, mi történt odafenn. Trumpeldor a kapuhoz sietett, hogy feltartóztassa a mindkét oldalról bezuduló arabokat. Az udvarhoz vezető ajtótól körülbelül három méternyire azonban megsebesült.

- Az ördögbe is, Snéurson ! - kiáltott fel. - Eltaláltak ! Vedd át a vezetést. Erőlködött, hogy továbbmenjen, de másodszor is megsebesült.

- Óh, Trumpeldor, Trumpeldor ! - kiáltottam és ő nyugodt mosolyával így felelt:
- Nincsen semmi baj, csak kötözzetek be ! -

Lábaim előtt feküdt, s én a kaput védtem, időről időre könyörögtem neki: - Engedd, hogy a házba vigyelek ! - De ő csak ezt hajtogatta mosolyogva:

- Nem tesz semmit, most nincs rá időnk; küldj nekik pár golyót a kapuba, lásd el a bajukat !

A kapura lőttem és ő folytatta a vezénylést: - Küldj oda is egy golyót ! - majd ismét kötést kért. De én nem tudtam bekötözni, mert nem volt kéznél kötszerem. Csakhamar egy harmadik golyó is érte Trumpeldort. Egészen meggörbült és arra kért, hogy vigyük a házba.

Végre sikerült nagy nehezen két chavérnak - nagy fáradtsággal - közben szüntelenül Kammelre és társaira tüzelve, Trumpeldort a házba szállítani. Teljesen nyugodtan feküdt ott. Később azt kérte, hogy hassobén kibuggyant beleit helyezték vissza és amikor ehhez senkinek sem volt bátorsága, így szólt: - Nem olyan borzasztó. Mossátok meg kezeiteket, megmutatom, mit kell tennetek. - Nyugodtan és hidegvérrel nézett a beleit visszarakó kezekre. Egy törülközőből készítettek kötést neki.

- Ezek utolsó perceim - mondjátok meg nekik, hogy utolsó pillanatig tartsanak ki népünk dicsőségért. . . - Majd azt követelte, hogy mindenről tájékoztassák,

ami körülötte történik. A halottak és sebesültek után nem kérdezősködött. Az volt számára a legfontosabb, hogy a védők helyükön állanak-e ?

Többórás nehéz küzdelem, heves lövöldözés és az azt követő tárgyalások után végre csend lett az udvaron. A chavérok felmentek és párnák és terítők alatt, asztalok és padok barrikádjai mögött holtan találták Muntert, Szarát, Dvorát és Schargot. Az egyik takaró alatt valaki nyögött. Kanewsky volt - sebesülten. Levitték és bekötözték sebeit. Tuckert még előzőleg behozták az udvarról. Egy óra múlva meghalt ő is. Az araboknak néhány halottjuk és körülbelül tizenöt sebesültjük volt.

A nap lement, Trumpeldor kiadta a parancsot, hogy hárman menjenek Kfar Gileadiba és hozzanak magukkal orvost és néhány embert. A három férfi sötét ruhába öltözött, fogta fegyverét és utnak indult. Nem messze Kfar Gileaditól, tizenöt chavérral találkoztak, akik az orvossal együtt már Tel-Cháj felé igyekeztek.

Alig volt már remény, hogy megmentésük Trumpeldor életét, mikor az orvos megérkezett. Ereje fogytán, de még teljes öntudatnál volt. Azt kérte, hogy igazítsák meg kötését. Két nagy sebe volt hasa felső részén és egy kisebb a jobb kezén. Miután az orvos rendesen bekötözte, megkérdezte, hogyan érzi magát, erre Trumpeldor így felelt:

-- Nem tesz semmit. Jó meghalni a mi hazánkért !

Mikor az orvos azt mondta, hogy Kötulába fogják vinni és ott majd megoperálják, azt kérte, hogy tegyék oly gyorsan, ahogy csak lehet. Rajta kívül még öt sebesültünk volt. Kettő közülük igen súlyos állapotban. Elkezdték a sebesülteket Kfar Gileadiba szállítani.

Trumpeldor volt az első, táborigyón vitték. Alig hagyták el Tel-Chájt, erős fejfájásról panaszkodott. Hideg borogatást készítettek neki. Eltelt néhány perc körülbelül az út közepén, Tel-Cháj és Kfar Gileadi között görcsösen vonaglani kezdett és kilehelte lelkét.

A késő esti órákban a sebesülteket és a többi halottat Kfar Gileadiba szállították. A nyáját is odahajtották és mindent odavittek, amit csak lehetett: fegyvert, élelmiszert, megymást. Miután ez megtörtént, felgyújtották Tel-Chájt.

Két órával éjjél után, az éjjeli csendben, minden szertartás nélkül, eltemettük elesett chavérjainkat. Kfar Gileaditól tizenöt méternyire fekszenek a sírok. Az egyikben a chavérok, a másikban a chavérok nyugosznak.

Mi az értéke T e l - C h á j n a k ?

Tel-Cháj jelentőségét ma tudjuk igazán értékelni. Mikor annak idején Trumpeldor azért nem hagyta el a pontot, mert véleménye szerint nem lehetne újból

megszerezni - sokan nem értettek egyet vele. Sokak számára hiábavaló vállalkozást jelentett, felesleges véráldozatot.

Trumpeldor nem így gondolkozott. Számára mindennél fontosabb volt a Galil védelme és megerősítése, és a zsidó hősiesség példaadása. Az ő nyomdokain elindulva kezdődött meg a hitjasvut a határokon.

Miért a Munka Napja ez Erecben ?

A Galil megtámadása idején Tel-Cháj két megtámadása között Trumpeldor chavérjaival együtt, a veszéllyel mit sem törődve, tovább építette és munkálta kibbucát. A felfogás abban az időben nem a harcban - mint ahogy ma sem - hanem az önvédő-lemben és az építésben látta a legfőbb értéket.

Ezért nem lehetne e napot igazabban megszentelni, minthogy Erec egész ifjusága e napon - otthagyván a várost, az iskolát - Tel-Chájban, vagy valamely más kibbucban, egésznapos munkát végez.

IV. rész:

Utazás a Galiliban.

- 1./ A Galil.
- 2./ Az első chalucok.
- 3./ A somérok.
- 4./ A somérok álma. /;Munka, Hagana a határokon hitjasvut. Kfar Gileadi értéke a mai napig.:/

Sirim:

Az első aliják és települések helyzete Erecben.

"Minden elmulik, bevégeződik Testvéreim !

A kereszteshadjáratok. . . elpusztított városok. . . kiirtott zsidók. Mindenki, akinek sémita arca van -- megöletik ! Mindenki, kinek zsidó rémület van a szemében, kinek zsidó alázatosság az ajkain, kinek zsidó gyengeség a karjaiban -- mindenki a kés áldozata lesz, az ökölé !

Halálos szenvedések. . . Testvéreim, népem fiai, a halál martalékává váltak. A tragédia egyes epizódjainak megnyilvánulásai, rettenetesebbek az egész tragédiánál magánál.

Ime, eljönnek a napok -- és az Ország, ahová mennünk kell, a miénk lesz és felkelnek összes gyenge hőseink, kik vérüket anyáik életéért és nővéreik becsületéért h i á b a ontják és eljönnek oda dalolva és elkezdik a munkát. . .

Dalolva jövünk ! De a küzdelem hosszú, az előkészület munkája, a nemzedékek munkája nem lesz dallal teli. Sötét napok jönnek, nehéz szenvedések, de egy eszme éltet majd bennünket, az összes dolgozókat: nem magunkért. . . szemeink nem látják meg. . . az egész vérrel telített népünknek építjük az otthont !"

Brennerek és a prófétai leírása olénk tárja népünk multját és jövőjét. Erec nem hoz mindjárt megváltást, a munka nehéz lesz és hosszú, Erec sem változtatja meg mindjárt a zsidót magát. A zsidók társadalmi helyzete Erecben az első bevándorlások idején nem biztosít mindjárt több jogot és több tisztelgetet.

Az első aliják emberei a maguk nemében chalucok voltak. Még a legélénkebb képzelőtehetséggel sem lehet elgondolni, milyen nehéz feltételek között fogtak hozzá munkájukhoz.

A híres B.I.L.U. alija - 1882. - például 13 emberrel érkezett meg Erecbe - 12 bachur, egy bachura. Ők voltak az első chalucok, az első cionisták, az első települők. Így nem volt, aki nevelje őket, aki példát mutasson nekik, vagy akinek tapasztalataiból tanulhattak volna. Sok hibát követtek el és nagyon sok téren nem tudták a kitűzött célt elérni, sőt a cél nem is lebegett világosan előttük.

Két igen jelentős hibájuk volt. Nem ismerték fel az avoda ivrit - zsidó munka - és smira ivrit - zsidó órség - fontosságát. /:Arról nem is beszélve, hogy a szocialista eszmétől igen távol állottak és így az avoda acmit - saját munka - eszméje még teljesen közömbös volt előttük.:/

Az arabok szemében a zsidók évszázadokon keresztül megalázkodó nép volt, akik nem tudták megvédeni önmagukat. A zsidókat "valad el mut"-nak - a halál fiainak nevezték, mert nem voltak életrevalóak. Az első mosavok települőit ugyanugy bírálták el, mint a régi zsidó lakosságot és erre rá is szolgáltak. Nem maguk őrizték a mezőket és telepeket, hanem szerződést kötöttek a környéken portyázó erős beduin törzssel, hogy az megvédje őket a többi beduinok garázdálkodása ellen. Természetes, hogy ez a szövetség - beduinok és telepesek között - nem hozhatott nagy megbecsülést a települők számára. Teljesen ki voltak szolgáltatva fogadott óreik kegyecinek és minden percben rettegniök kellett, hogy fogadott óreik elárulják őket. De ha nem is árulták el, a mindennapi élet minden terén éreztették velük, hogy ők az urak.

Ez a helyzet minden öntudatos zsidó számára tarthatatlan volt. Alexander Zaid, a "Hasomér" egyik alapítója írja emlékeiben: "Egy éjszaka emléke mindörökké szívembe vésődött! Késő éjszakáig ültem egyik paraszt házában és amikor kimentem, hallottam, hogy az ajtóretesz bezárult mögöttem. A mosava végén csendes trappolással, sarkantyupengéssel utólérték a mosava arab órei. Lovaikon ülve óriásoknak tűntek szememben és eszembe jutottak a régi filiszteusok, akiknek óscink valamikor adófizetői voltak. Ezek az árnyak jobban fenyegették a bujkáló tolvajnál és a biztos folyónál - ilyen éjszakák születtek meg a Hasoméért."

A Somér hivatalos szervezkedése előtt itt-ott feltűntek már szervezetlenül órök, akik magukra vállalták a smira nehéz feladatát.

Az első zsidó ór az Országban Jahuda Raav volt, szélesvállu és sok ütést elbirt. Karjai olyanok voltak, mint két vasrud, orós ütéseket osztogatott minden oldalra, félelmet ébresztett az egész környéken. Már akkor is félték, ha ez a hatalmas Somér hatalmas lován lovagolt és kardját forgatta minden irányban. Mikor a mocsárláz Petach Tikva első települőit otthonukból kikérgette, ő, az ór volt az utolsó, aki Petach Tikvából elment; és ő tért vissza elsőnek erre a vérrel és bosszúval itatott környékre, midőn Petach Tikvát másodszor is megpróbálták felépíteni.

Másik híres Somér - Szandar volt, aki még a galutban falun nevelkedett. Kis korában megtanulta a kovácsmesterséget, apja műhelyében. Együtt dolgozott és hancurozott a többi, falubeli gyerekekkel és együtt nőtt fel velük. Mindezen körülmények hozzájárultak egyéniségének természetességéhez és egészséges lényéhez. Ezeket a tulajdonságokat Petach Tikvába is magával hozta. Mosavájában kovács volt és ór is. Egy régi zsidó mondást a következőképpen tett aktuálissá: "Ki a hős? Aki nem fél az ütésektől és vissza is tud ütni!" /:Eredetileg - Ki a hős? Aki tud uralkodni magán!:/

Ő ol tudta viselni az ütlegeket, de tudott osztogatni és az ő hősiességének híre elterjedt az egész Országban, egészen Transjordániáig. Magastermetű, gyorsmozgású.

volt, csodálatos látványt nyújtott, amikor magas lován bevágatott nyilsebesen a támadók soraiba és jobbra, balra kaszabolt közöttük. Semilyen fegyver nem volt nála, csak a két vaskeze és egy hosszú, csomózott ostor. Ezzel az ostorral tanította tiszteletre a füttykös hordozóit és kiirtotta szivükből a "valad el mut" mondájának utolsó nyomait.

Ilyen előzmények után alakult meg a "Hasonér" szervezet.

/:Szabadfordítás - David Kohen meséje után.:/

Régen-régen, hogy mikor? azt senki sem tudja pontosan, de körülbelül akkor, midőn Erecben a Hasmoneus Alexander uralkodott, a Galil lakói mind-mind, egytől-egyig zsidók voltak. Zsidó paraszt szántotta a dus földet, zsidó pásztor furulyájának a hangja szállt a távoli messzeségekbe. Az egész Galilban nem volt seholsem üres hely, nem volt sehol olyan hely, ahol ne éltek volna zsidók. A környék, a völgy, a csillogó patakok, a susogó erdők, tele voltak zsidó szóval és zsidó énekkel. . .

Az emberek bátrak voltak és dőlgesek, fát vátak a hegyen, szántottak, vetettek. Egész Erec örült annak, hogy van egy hely - a Galil, ez volt az Ország szeme-fénye. Izrael gyermekei szerették a földet, ragaszkodtak hozzá s megvédték mindentől. És a sok-sok szép hely között volt egy elhagyott, kietlen, puszta, sziklás domb. És a sziklák oly kemények voltak, hogy az oke sem bírta megtörni. Sokan, nagyon sokan próbáltak ott tanyát ütni, de minde próbálkozó abbahagyta a munkát. Szívük szomorúsággal telt el, mert tudták, hogy e helyen Isten átka van.

Azt mesélik a dombról, hogy az első szentély pusztulása után, mikor Izrael fiait száműzetésbe kergették, a domb lakói nem akarták vállalni a száműzetés keserű kenyerét. Ottmaradtak és mikor eljöttek a szidomiak és letelepedtek a Galilban, a domb lakói átvették a szidomiak vallását és elfeledték Izraelt.

A Galil emberei sohasem bocsátottak meg nekik, de nem bocsátott meg nekik az ég sem és valóban e helyen szüntelenül ott lebegett Isten átká. Lakói egymásután meghaltak, a föld műveletlen maradt, a domb pusztává változott. Az egykor dúsz termőhelyeken szikla, kő lett és utána már nem is tudtak szántani, ha akartak sem.

És történt egy napon, hogy egy kocsi haladt lassan a domb felé vezető uton, a kocsi mellett egy ember ment családjával. A férfit magas volt, fénylő, csillogó szemekkel, tekintetéből erő és bátorság sugárzott. Megkérdezték tőle, vajjon hová megy? És felelt a családfő: a dombhoz, mely eddig pusztaság volt. - Vajjon tudod-e, hová még? - fakgatták tovább. - Tudom, hisz már nem egyszer voltam ott, nem egyszer csodáltam a domb tetejéről a hófödte Hermon és a dúsz Émeket.

Elcsodálkoztak rajta az emberek, nem akartak hinni füleiknek. - Vajjon mindenképpen oda akarsz menni? - A férfi biztossággal felelt: Azt a helyet megművelem, ott fogunk élni - én és családom. A Galil lakói ellátták őt jótanácsaikkal és a messziről jött család dolgozni kezdett, mint a hangyaboly, házat építettek a szorgos kezek és fel akarták szántani a földet. De hiába próbálkoztak újabb és újabb okékkal, a fa élő megcsorbult a kővön és a föld szántatlan maradt. . .

. . . És mult egyik év a másik után, a napok mind nehezebben és nehezebben teltek. Télen dühöngött a vihar, nyáron kimélotlenül szórta sugarait a nap, árnyéket nem leltek seholsen. A gyermekek homlokán - kik ott nőttek fel - barázdát szántott a gond. A férfiak, bár erős volt a keze, megremegett, s a fiuk szomo-

ruan nézték apjukat és nem szóltak semmit. De az apa erejét nem veszítette el, reménye nem vészett oda és bizott családjában, bizott a jövőben. Gyermekkeire tekintett és biztatta őket: Ne csüggedjeteK. Mi választottuk ezt a helyet és tudtuk, mi lesz a sorsunk és reményünk nem fog megcsalni. Ez a föld a miénk lesz, kinyitjuk, kitárjuk elzárt szívét s akkor majd a hálás föld nekünk adja minden örömét, minden jóságát. Áldás fog szakadni az elátkozott helyen, fák fognak nőni a domboldalon, szántani fogunk, vetni és aratni. És nem lesz egy talpalattnyi hely sem, ahol ne fakadna bimbó, ahol ne virágozna gyümölcsfa és mind szinarany lesz a vidék, az emberek ajkai áldást fognak mondani.

És mikor ezeket mondta, hasonlított az atyák prófétáihoz, akik így szóltak:
- "Amikor Isten kegyelmet ad népének és megkönyörül rajtuk, menjenek ők el és ragadják meg az ekét és menjenek a Galilba !"

És a próféta fiai sokat vándoroltak és megőrizték mindazt, mit a próféta rájuk hagyott. S ime mi is eljöttünk ehhez a dombhoz, mint a próféta késői unokái. És újabb évek múltak el. Az avar az erdőben már sokszor, nagyon sokszor lehullott, nyár következett nyárra és egyik ősz elhagyta a másikat - de a domb nem változott. Pusztá maradt és a várt gyümölcs nem érkezett meg. Az emberek fáradni kezdtek és eljött a halál szigorú angyala és gyermeket, asszonyt rabolt. Csüggedés szállt az ember fiainak szívére. Ott álltak a hegy lejtőjén, a frissen ásott sir mellett és az egykor erős, bátor férfiu e képpen szólt - szemei már homályosan csillogtak, haját már dér fedte - Én a dombom maradok, Ti pedig családim, fiam, és lányaim, menjetek a völgybe, éljeteK ott.

Beesteledett, az égen nyájként usztak tova a felhők, s a nap is lassan nyugovóra tért és bearanyozta a helyet, ahol állottak. Nagy csend fogta körül őket, csend - a szomorúság csendje. Körben ültek s mindenki az öregre függesztette szemét. És ő beszélt. Beszélt a vándorlásról, a galutról. Mesélt vágyakról és eszmékről, a szülőföldről, a Galil szépségéről és így végezte: - Fel fog még épülni a ház és az unokák egyike fog találni egy ekét, egy csodálatos vasekét, amellyel megtöri a sziklát és feltöri a puszta földet és áldást fakaszt. /:Mikor befejezte beszédét, felnyitották szemciket az égen a csillagok:/ Hirtelen a parázsló fényben egy gyermeket láttak, kinek szemeiben szikrák pattogtak, olyan szikrák, mint midőn a nap fénye a frissen esett hóról verődik vissza. A gyermek odalépett a beszélőhöz és átölelte térdét: - Itt maradok Veled, mikor felnövök, megtalálom az ekém és azzal megnyitom majd a bezárt földet.

Az emberek csendben figyelték és az öreg kezét a fiu fejére téve, megáldotta.

. . . És felnőtt a gyermek és ifjává sordült. Megtanult szeretni, szeretni a földet, szeretni a természetet és megtanulta szeretni a dombot. De soha-soha nem feledte el az öreg szavait az ekéről és soha nem felejtette el esküjét. Mikor eljött a boldog óra és tizenhárom éves lett, kócos fejét lehajtotta és várta a szavakat. Az öreg kezeit áldóan emelte föléje és így szólt: - Tudom, mit kértél és bár nagyon szeretlek, mégis el kell válnunk. Kelj fel és menj! Keress fel más népeket, menj el az Émekbe, le a völgybe és menj hegyek közé, menj idegen országokba, melyekről még sohasem hallottál és azt hiszed, hogy

nyelvüket sem ismered. Meg fogod látni, hogy mindenkit meg fogsz érteni, mert egy a nyelve mindazoknak, kik a föld gyümölcséből élnek. És beszélj velük azon a nyelven, amelyet Te is tudsz és kutasd és keresd az ekét, mely átvágja a sziklát is. És meg fognak érteni és megmutatják az utat, merre menj. Biztos el fog jönni az idő, mikor megtalálod azt, amiért harcoltál, amiért küzdesz és mikor a kezeden van a szerszám, térj vissza hozzám. És ha én már nem fogok élni, hozd el siromhoz, mely itt lesz a hegyoldalom. És a siromon kalászkok nőjjenek. És megáldotta őt.

Felkelt az ifju és elment. Megnézett mindent, amit csak tudott, völgyet és mezőt. Felkapaszkodott a hegyekre, figyelte a parasztokat, a földön dolgozókat, a föld munkásait és látta azoknak munkáját. És megnézett minden ekét, akár fából készült, akár vasból. De egyet sem talált olyat, amelyet keresett. - Elhagyta szülőházát és felkeresett messzi, messzi országokat, elment dolgozni sok-sok helyre, hogy megtanulja a munkát. Mikor álla már pelyhesedni kezdett, mikor ereje és szépsége mindenkit bámulatba ejtett, elérkezett egy országba, melynek hegyei vasból és rézből voltak. A föld munkásai harcoltak a nehéz elemmel, a sziklával, vassal, rézzel és diadalt arattak fölöttük. És a föld válaszul dúz termést adott nekik és a Galil férfiája elvállalt minden nehéz munkát. Midőn elérkezett az az idő, hogy munkájáért bért kérjen, nem kért mást, mint egy ekét; mert megtalálta azt, amit keresett, megtalálta a négyszerű ekét. Elcinte nem akarták odaadni neki, mikor azonban meghallották történetét és megértették, miről van szó és ők is érezték, hogy az öreg vár rá - odaadták neki. Odaadták a fényes ekét, mely pompás volt, - és áldásukat küldték a donbnak.

Visszatért és csendesen hozzákezdett munkájához. Lovat fogott be és az ekét a sziklába vájta. És a föld hangos jajgatással válaszolt, de nehéz fájdalmak közepette megnyílt, mélyre hatolt a kés és kibuggyantak a föld elzárt göröngyei. Fekete föld fakadt az eke nyomán és erős szag ülte meg a levegőt.

Az öreg még élt, arca már ráncos volt, kezei már reszkettek, szemeivel már nem látott, de szelleme még élt. Élt, mert várta az unokát. S mikor hazajött, megérezte, kezét sóvárogva nyujtotta felé és felkiáltott: - Jöjj hozzám fiam, áldott legyen az ég, ki visszahozott téged messzi földökről, békében. Vajjon megtaláltad-e az ekét? - És felelt az ifju: - Megtaláltam, és ekém nyomán már porladozik a föld. - Ezeket hallván, örömmel kiáltott fel az öreg: - Vozess el földünkhöz. - Szemei már nem láttak, de érezte a feléje áradó illatot.

Tavaszi volt, a mosolygó nap áldó melegséggel öntötte el a hegyet és völgyet. A Galil kitárta minden szépségét, a hegyek zöldelték, a virágok illatoztak, a kálászok játékosan ringatództak a játszói szél ölében, a folyók viharos kedvvel repültek, a patakok hosszánában csörgödezték és messziről intogotott a hófölk Hermon és távolról fénylett a nagy völgy s a láthatár szélén a Kinoret szépsége nyujtotta áldó örömét. De az öreg mindezt nem látta, csak érezte. Így szólott: - Lehajlok, hadd érezzem kezeimmel a földet s lehajlott a felszántott földre és fejét a rögökre hajtotta. - Földem, apám földje, mily jó nekem! . . . Megáldotta a földet, a dombot, hozzátapadt a földhöz és onnan soha többé fel nem kelt. Ott lehelt ki lelkét és teste egybeforrt az áldó földdel. . .

És eljöttek az emberek az egész Galilból, hogy megnézzék az új ekét, a felszántott földet, az új termést és áldást mondtak a megátkozott dombra.

És Róma hadserege, és vezérük - Vespasianus a Galil felé törtek. Izrael fiai bátran küzdöttek ellene és a háboru nehéz és küzdelmes volt. És minden ember csatasorban állt és minden szikla őrtoronnyá változott és hősiiesen harcoltak a hatalmas római sereg ellen, de nem tudták feltartóztatni. Sok árva és özvegy borult gyászba. S a kórházak, sebtében összeállított menedékhelyek - vérző sebesültekkel teltek meg. A sebesültek között ott lehetett találni a domb hőst, aki a csodálatos ekét megtalálta. Midőn az egész Galil a rómaiak kezébe esett és a megmaradt hősök Jerussálembe mentek, felszólították őt is - a domb emberét - hogy menjen velük. De nem akart megválni a hegytől. Sebeiből még patakzott a vér, de már fogta ekéjét és hallotta a közeledő rómaiak harci zaját. Mellette suhogtak az ellenséges nyilvesszők és egy bolondos fadarab eltalálta őt is. Az eke mellé rogyott. Mielőtt örökre lehunyta volna szemét, így imádkozott:

Óh Galil, Te gyönyörű vidék, a szépség fétszke, őrizd meg ekémot, hogy ne kerüljön az ellenség kezébe. . . !

. . . És Vespasianus, a hatalmas hadvezér, győzelme emlékére diadalmas ünnepséget rendezett. Ott ült a Galil egyik dombján, körültekintett a területen, melyet katonái pusztává tettek. S hirtelen egy szempillantás alatt szemébe ötlött a domb, a fénylő eke, mely ott villámlott a nap sugaraiban és okként szólott:

Nemcsak nagyszerű hősök a Galil fiai, hanem hősei a munkának, az ekének is ! Azonnyomban megparancsolta, hogy hozzák elébe a csillogó ekét és a katonák lélekszakadva siettek végrehajtani a parancsot és felkapaszkodtak a dombon, előttük lebegett az eke. De amint felértek, csak pusztá sziklát láttak - az eke nincs sehol. Megbabonázva meredtek maguk elé és megszállta őket a Galil félelme. Visszatértek a hadvezérhez, ki rájuk kiabált dörgő hangon: - Miért nem cselekedtek parancsom szerint ? Miért nincs itt az eke ? A katonák reszkette vonultak félre: Urunk. . . - de még be sem fejezhatték, amit mondani akartak. . . Öljétek meg ! - szólt a hatalmas ur. És elindult a másik csoport, hogy elhozzák a csodálatos szerszámot, de ezek is üres kézzel tértek vissza, Vespasianus haragja nem ismert határt. Elküldte a harmadik, negyedik és mind újabb, újabb csoportokat, de a parancsnak egyik sem tudott eleget tenni. . . Itéletük a halál volt ! Mikor meglátta a patakzó vért, mely a földre ömlött, őt is megszállta a Galil félelme és gyorsan, ész nélkül, hagyta el az Országot.

A föld, a domb, bensőjébe zárta az ekét és nem adott gyümölcsöt senkinek. Néha megtörtént, hogy a dombon ott látták az ekét, az aranyló napsugár örömmel játszott rajta és várta a férfiut, ki megragadja az eke vasát és a föld néhébe mélyeszi. . . De a látomás eltűnik, újra csak sziklák, csak pusztá, sehol az eke.

Régen volt már ez. Hogy mikor ? Senki sem tudja pontosan. Azóta számtalanszor járt arra a kegyetlen halál, azóta sokszor virágzott a buza és ime - férfiú magaslik a dombon, félkezével megragadja az ekét, a késsel a földbe vág és sirva gurul a göröngy. . . És a pusztá domb az áldás dombja lett, élő domb lett -
T e l - C h á j . . .

! ! !

Már 11 óra lehet. Fúj a szél. Ez a szél nem olyan, mint máskor. Száraz és mér-
ges. Ah, ne beszélj már ilyen romantikusan. Talán idegesít a lövöldözés ?

Jack, Jack ! Te mindig a régi maradsz. Néktek, amerikai zsidóknak nincs szive-
tek. Tulajdonképpen hogyan is kerültél közénk ?

Hát tudod - az úgy volt, hogy New-Yorkból bevonultam az ohioi egyetemi zászló-
aljhoz, egy kicsit lövöldöztem Olaszországban, ott egyszer eltalált egy golyó,
azután elküldtek pihenni. Nagyon jól esett a pihenés, de közben Franciaország-
ban dolgom akadt. Azután elmentünk egészen Berling, s minthogy befejeztük, haza-
mentem. Levetettem a zubbonyt, s úgy gondoltam, hogy most már ideje lenne vala-
mit tanulni. Apámtól kértem pénzt s eljöttem Jeruzsálembe, beiratkoztam az egye-
temre s azután, minthogy itt is munka akadt, hát. . . most itt dolgozunk. Te
hogyan kerültél ide ? Tulajdonképpen mi a neved ?

Az én nevem Dan.

S mit csinálsz máskor ?

Kapálok.

Hogyan lettél parancsnok ?

Ugy, hogy azt mondták - legyek.

Kik mondták ?

A fejesek. No, de már későre jár az idő, gyertünk.

Feltápaszkodnak a szikla mögül, zsebrevágják a kézigránátokat, vállukra csapják automata fegyvereiket, elindulnak Jeruzsálem irányában.

Messze még az ut ?

Nem messze. A Kfar Ecion feletti vádiban.

Amikor odaérnek, már ugy harminc ember várja őket. Jack hallja, amint mondják:
- No, Dan, rendben van minden.

Honnan kerültél elő, Dan - kérdezik innen-onnan.

Dolgom volt az Émekben.

Dan hirtelen kiegyenesedik, hangja megkeményedik, röviden esztogatja parancsait. Kfar Ecion felett arab támadás várható. A játék nem babra megy, Chavérim ! Meg kell védni a jisuvot. Egész éjszaka menetelünk, remélem megelőzhetjük őket. Tuvia, te vezeted a felderítőket, legalább hasznát vesszük tudományodnak. - A társaság elrendeződik, elindulnak. A balszáron Tuvia, ki fiatal kora ellenére Erec Jiszraélben már ismert növény és állattantudós. Szereti a természetet, az Országot pedig úgy ismeri, mint a tenyerét. Mellette halad Jack, az amerikai diák, körülötte még néhány jeruzsálemi egyetemista. Az idő repül, mintha szárnyai volnának. Hogyan, sziklás vidéken vonulnak. Néha-néha feltűnik egy arab gyümölcsös, egy-egy madár kering a levegőben. A szél elült, halálos csend, egy fűszál sem robban.

Tulajdonképpen milyen vidék ez a Kfar Ecion - kérdezi Jack.

Legnagyobbrészt arabok laknak ott. Kevés a zsidó.

Nem felesleges itt zsidó vért áldozni? Szállítsuk el azt a pár zsidót és nem lesz gondunk velük.

Ötletnek nem is rossz - mondja Dani - csak tudod, a dolog úgy van: az oroszok megcsinálták a maguk számítását, visszavonultak Sztalingrádig, utána ütöttek. Nekünk nincs terünk a visszavonuláshoz. Ha elkezdünk visszavonulni, akkor gyorsan a tengerben kötünk ki.

Onnan aztán üthetsz! - mondja nevetve Gavriél, a bölcsészhallgató.

Hát ebben már van valami!

Tovább csend van, lassan nyelik a kilométereket. Beesteledik. A levegő mozgásba kezd. Végigsuhan a pár füstálon. Az emberek fázósan kezdik összébb huzni kabátjukat. Reuvén, a távirtdász megigazítja a készüléket, közben Beethoven egyik szonátatémáját dudolja. Visszágondol azokra az időkre, amelyeket a zongora mellett töltött, keresvén ott az örök művészet szépségeit. - Egy szép napon megkérdezték tőle, jó-e a hallása? Nem tudta, mit akarnak tőle. Talán játszani kell valahol? Vagy talán valami új dalra akarják tanítani? Nem azt akarták. Elküldték távirtdász tanfolyamra. Szerette ezt a foglalkozást és még abban is új, izgató ritmusokat vélt felfedezni. Mellette baktat Avri, aki azon gondolkodik, mit csinálhat most Bilha? Délelőtt felhívta, megkérdezte tőle, nem mennek-e este moziba? Visszatelcfonált. Azt válaszolta neki, jelenleg nyakig mun-

kában van, készíti kötszereit, mert az egészségügyi csapthoz megy. Én itt, te ott - gondolja magában. Majd csak találkozunk, ha vége lesz a hecenek. A többiek halkán beszélgetnek - a tejhozatról, a terméseről, meg az új traktorról s közben itt-ott egy irodalmi probléma is felszínre kerül.

Éjfél tájt röviden lepihonnek, egyik másik sziszeg, hogy nem lehet cigarettára gyújtani, de hát a fene egye meg! Dan is mondta - nem babra megy a játék!

Továbbindulnak. Az éjszaka második fele folytonos fülelésben és rejtőzésben telik el. Hajnaltájt elérnek Bét Natifhoz. Dan hangja elfojtva pattog:

Tuvia, felderíted az utat Kfar Ecion felé. Gavriél, te dél felé biztosítod a bejáratot. Rouvén, te itt maradsz velem. Fenntartod az összeköttetést a parancsnoksággal. Még be sem fejezte mondanivalóját, a kis Hillél, Gavri osztagából jelenti: - Arab egységeket észlelünk Barbara irányából. Chavérin! - szól Dan. A golyót drága pénzért vásároltuk. Jól gondoljátok meg, hová lőttök és mikor. Célozni tudtok, most használjátok.

Bon Cion! Érkezett már valami Kfar Ecionból?

Nem érkezett semmi, Chájin! Lehet, hogy tévesen riasztották őket. De nem. . . Várj egy pillanatig. Most, mintha hallanék valamit, ti-tá-titi-ti-tá-tá. Az ördögbe is! Ezek azután belkerültek!

Hallo, hallo ! Kfar Ecion hívja a főparancsnokságot. Barbara felől nagyobb támadóegység. Gavri felvette az érintkezést velük.

Mit gondolsz, Chájin, megszavazza az UNO ? Tá-tá-ti-ti-ti-tá.

Hallo, hallo ! Kfar Ecion hívja a főparancsnokságot. Bét Natif felől erős támadóegység. Tuvia visszajött Kfar Ecion irányából, felveszi velük az érintkezést. Tá-tá-ti-ti-tá-tá. Kfar Ecion hívja a főparancsnokságot. Bekerítettek bennünket. Dan jól dolgozik.

Mit beszélnek, Ben Cion ?

Bekerítették őket. Majd Dan elintézi őket. Tá-tá-ti-ti-tá.

Dan cseszt. A parancsnokságot Jack vette át. Állásainkat tartjuk.

Vajjon tudják-e ezek az arabok, miért harcolnak ?

Áh, tudják is ők ! A mufti haragszik Abdallahra. Abdallah haragszik Ibn Szaudra, Ibn Szaud haragszik az egyiptoniakra. De ha zsidót kell verni, rögtön együtt vannak. Az árát pedig a follah fizeti. Pedig élhetnénk békében is. Mit gondolsz Chájin, rájönnek ezek az igazságra ?

Én egész biz. . . Tá-tá-ti-ti-tá.

Kfar Ecion hívja a főparancsnokságot. Jack cseszt. A parancsnokságot Tuvia vette át. Lőszertünk fogytán van. Figyelen, készülékem elronlott. A kapcsolatot később felvesszük. Sürgős segítséget kérünk.

Micha, Nechamia, kita alef, bét, gimel. Azonnali készültség. Tíz perc múlva indultok. Vigyáztok, az angolok ne vegyenek észre benneteket. Irány - Kfar Ecion-tól északra. Kita hé-t körülkerítették. A legrövidebb uton juttok el. Teljes felszerelés. De gyorsan, gyorsan, miért álltok még, gyorsan, emberéletről van szó. Menjetek már ! Ráchel, nyiss kaput. Machszan, hol van ?! /:Isten, ha vagy, most tégy csodát ! :/ Miért hisztériáztok, nyugodtabban, gyorsabban. Gyorsan, gyerünk, gyerünk, gyerünk, gyerünk. gyerünk.

Kadmi, van még golyód ?

Nincs már Uriél !

Peng. . . . sztyhüüü. . . . jaj. . . . eltalálták a vállamat. Itt van a golyótár, dolgozz tovább.

Hol van Ráchel ?

Még husz golyóm van és két gránát. Az a piszkos burnuszos ott, ott az ! Nesze neked !. . . . Dávid jó gyerek. Remekül fut és jól tanul az iskolában. . . . Milyen remek volt ennek az utolsó rohamnak a visszaverése. Jó koponya ez a Tuvia, ki sem látszott belőle. Ejnye, de fogynak a golyók, már csak tizennyolc van. No, az az egyiptomi egyenruhás ott. Így ! Te sem fogsz már zsidókat ölni. . . . Hogy örültek. . . . Már azt hitték elfogyott a lőszer. . . . S mikor már közel voltak,

akkor hajították a kézigránátokat. . . . Haj, milyen remekül repült az az első a levegőbe ! . . . Ugy nézett ki, mintha nagy kéz tépte volna szét. . . . Ugy tárta kezét lábát, mintha kedves rokonával találkozna. Már csak hat golyóm van.

Dávid, jól viselkedj. . . . Belőled egész biztosan jó chaluc lesz. Aztán ne hagyd magad törbe csalni ! . . . Gyertek csak közelebb. Három golyóm van még ! . . . Várjatok csak, lesz nektek min nevetni. . . . Dávid a fogalmazásokat ne felejtse el megírni, szeretném, ha te mondanád el Tu bisvatkor. Még egy golyóm van és egy gránátom. Ez összesen legalább három. Kifogyott a golyóm !

G'veret Szold rendes asszony volt. Ő mentett meg bennünket Hitlertől. Így, most kihuzom a biztosítékot, ha közeljönnek, velem együtt robbannak. Ráchel, Dávid, moledet.

Nem látsz semmit, Nechemia ? Süket vagy Nechemia ? Nem látsz semmit ? Holtakat látok, Micha. Végtagokat, vért és eleven húst. Hullák. . . . Nézd Tuviát, a toroka el van vágva. A keze is félig leejött a testéről. A kezében egy nagy követ szorít.

Nehezen kopognak a csákányok. A sziklás föld nem enged. Másnap hajnalja dörög, mire megássák a gödröt. Izrael gyermekeinek sírját.

A Hagana főparancsnoksága hivatalosan jelenti:

Kfar Ecion mellett, tízszeres túlerőben lévő arab banda megtámadott egy - a Kfar Ecion védelmére vonuló - zsidó egységet. A harcok az utolsó golyóig védekentek.

Az arab halottak és sebesültek száma meghaladja a százötvenet. Halottaikat nem tudták mind elszállítani.

A zsidó veszteség - harmincöt ember.

Kelt: a Zsidó Állam kikiáltásának évében,
Svat hónap 3. napján.

B I R I A .

Téli este volt. Olyan, mint máskor. A chader ochelben nagy volt a zshivaj. Mindenki járkált. A falra akasztott munkaprogramm mellett gyülekeztek az emberek, megnézni a holnapi munkabeosztást. Összegyültek a vaadák, a chavérok beszélgettek, ugyanugy mint tegnap és tegnapelőtt.

És mégis, aki mélyebben lát, észreveheti a viztonsági vaada izgatottságát, titkolódzásukat, arcuk komolyságát, szaladgálásukat a kertben és jegyezgetéseiket. "Valami történni fog ez éjszaka!" -- világosodott meg bennem. Talán maapilokat kell fogadni a transjordániai határon? Talán egy új jisuv településénél kell segítenünk, vagy fegyvert szállítani egyik pontról a másikra?

Működött a fantáziám, gyenge irigységet és az alkotás reményét éreztem és mindez megragadta szívemet. Mindig-mindig irigyeltem azokat, akik éjszaka kinennek khaki ruhájukban, komoly tekintettel, zárt ajakkal és fáradtan térnek vissza reggel, a megelégedettség rejtett mosolyával. Tetteik mind a sáros ruhákba vannak burkolva, senki sem tud jövetelükről, érkezésükről, cselekedeteiket nem ismerik.

Csak egy-két nap múlva, mikor az újságokban olvasom, hogy maapilok érkeztek környékünkön, a Hagana közreműködésével, akkor tudom, hogy az ő kezük van a dologban. Elérkezett-e már az én sorom is? Erről ők nem beszélnek és ezt kérdezni sem szokás!

Az utolsó chavérok is elszéledtek már aludni, sietős léptek hallatszanak, újabb bizonyítékul érzésemmek, hogy ma valami történni fog. - Elaludtam.

Hirtelen suttogásra ébredtem: "Chana, kelj fel, öltözz munkaruhába és negyedóra múlva gyere készen a chadar ochelbe!" Jaj! Hát az álmok meg is valósulhatnak? Tizenketten gyűltünk össze. Táskáink már készen állnak, felszerelve kétnapi élelemmel, takaróval és bot is van mindenkinek. Hogy hová? Senki sem tudja! . . . Meg fogjuk tudni, mire kell!

A hajnali derengésben, öt órakor reggel elindulunk. A hölgyek jissuvjain megyünk keresztül. Mindenütt 10-15 ember csatlakozik hozzánk. "Talán ti tudjátok, hová?" Nem. És nektek mit mondtak?

Megkezdődtek a csodák. Átmentünk Tverian és most már valami világos lett: A Galilba megyünk. Autokaravánunk egyre nő, növekszik. Az autók száma hatra emelkedik. Nagy a távolság az egyes autók között, nehogy gyanút ébresszenek. Utnutatást kaptunk, mit mondjunk az angoloknek, ha véletlenül megállítanának. Működik a képzeletem, milyen lehetőségekkel kell számolnunk. Hosszu kilométereket kell megtennünk, diésőséges eszlokecetek sorozatát végrehajtanunk. Nagy alijáról álmodunk Sziriából, arról álmodtunk, ami után vágyódunk és kételkedünk.

Megnásztuk a hegyeket. Ének Hajardán mögöttünk van. A Kineret halkán álmodozik a csendes vidéken. Jisuvok fehérledek köröttünk. A hegyekről elér a szél bennünket, erősen fúj a jellegzetes galili szél, melyhez hasonló sehhol másutt nincs az Országban. A sziklás hegyek magasan nyulnak az ég felé az út két oldalán - a Galil. Elérkeztünk Machanámiba. Ez a Kibbuc Hameuchad fiatal jisuvja.

Bevezetnek minket egy nagy csürbe, két óra van délután. Időnként újabb csoportok érkeznek. Számunk 500-ra növekszik. Elérkezett az este, a szép téli, galili est. Hideg és szép. A nap vörösen bukik le a magas hegyek mögött. Nehéz felhők usznak nyugat felől, a sötétség mindent elborít. És mi még mindig várunk és még mindig nem tudjuk, mire. Hat órakor aludni küldenek mindannyiunkat. "Pihenjétek, pihenjétek, elég vár még rátok ma éjszaka!" És ott fekszünk a nagy csürben - ötszázan - és feszülten várunk felébredtunkra. Itt vagyunk - a különböző jisuvok chavérgái - akik különböző országokból jöttünk és újra elfog bennünket az együvé tartozás érzése. Felémelő, tiszta érzés.

Ejjel kettőkör ébresztenek bennünket. A hold hol előbukkan, majd újból eltűnik. Ennek a fényénél számolnak meg bennünket. "Biria felé kell előtörniük, felállítani ott sátraikat, elültetni a fákat és visszaszorítani az angolokot, ha zavarnának minket. Körmeinket a földbe kell vájnyunk és erővel ellenállnyunk, nehogy elúzhessenek bennünket onnan. Sátrakat, szerszámokat, facsométéket visznyk. Utunk a hegyek emelkedőjén balad. Reggel hatra kell megérkeznnyk. Még négy ugyenolyan csoport, mint a miénk, érkezik ugyanez órában Biriába. Világos a sél? Így indultnyk újra utnak és most már tudnyk: - Biriába megynyk.

Mi is az a Biria? Kitől kell felszabadítanunk? Uj hogyi jisuv. Cfat mellett. 1945.-ben építették. A házak sziklák között vannak. Abban az időben, amikor harcok voltak arabok és zsidók között, egy kilométernyi távolságban katonai tábor volt, drótsövénnyel körülvéve. Ezek többször segítettek a zsidó kibbucok elleni támadásokat és most úgy látszott, féltek a megtorlástól. . . . Egy éjszaka a kibbuc kutyája kóborolni ment és a drótsövénnybe akadt. Megszólt a vészcsengő a drót rángatására és felbugott a sziréna a távolban. Golyózápor tört ki a "félelmetes ellenségre". A "félelmes ellenség" sebesülten, vértől borítva menekült a kibbucba.

A reggeli újságokban hivatalos jelentést adtak ki arról, hogy zsidók támadták meg az angol sereget és a jelek szerint nagyon sok zsidó sebesült meg. /:Jaj nektek angolok, világ urai, hogy ilyen rémképek zavarják álmaidokat! :/ Ennek nyomán kutatások történtek a szomszédos jisuvokban, fogvereket találtak, "amellyel megtámadták az angol sereget". A jisuv összes chavérjait elítélték és bezárták három esztendőre. A hely, a ház, az istállók, mind üresen, ember nélkül maradtak. Az angol sereg elfoglalta a területet és semmiféle tárgyalási lehetőség nem maradt, hogy a pont zsidó kézbe való helyezésébe beleegyezzenek. Így aztán elhagyottá vált a pont, mely nemcsak harminc szentély otthona, de a jisuv harcának és a Haganához való jogának kifejezője is volt, bizonyítéka a földdel való kapcsolatának és szabadságának az Országban.

Az 1929. évi zavargások óta nem fordult elő, hogy egy pontot zsidók elhagytak volna, ezért felviharzott az egész jisuv. Hiszen tudjuk már, mi egy kis jisuv

és hogyan válhat gyujtóponttá ! Ez a vihar Jud Alef Adarkor, Trumpeldor sirjához való zarándoklás napján tört ki. Azon a napon, mikor Erec egész zsidó ifjúsága Tel-Chájba megy - ez lett Biria ujjáéledésének napja. A katonaságot megtevesztették, mert azok úgy gondolták, hogy Tel-Chájba mennek. A chavérok négy pontról jöttek Biria köré. Reggel érkeztek meg, felállították a katonaság által elfoglalt jisuv mellett az új jisuvot sátrakból, elültették a fákat és nem engedték, hogy elúzzék helyükről.

Számítottak rá, hogy az ifjuság nagy tömegei e napon Tel-Chájba mennek. Ők is csak az utolsó pillanatban tudták meg, hogy utjuk eltér az eredeti iránytól. A kibbucok chavérjai az Émekből, Émek Hajardénból és az ifjuságból -- összesen kétezenen voltak. Mi ötszázán együtt mentünk és akkor még nem tudtunk a többiekről. A mi autóink sátrakat, kalapácsokat, kapátot és cserjéket szállítottak. Volt-e már olyan hadserege valahol, valaha a világnak, amely cserjéket vitt magával ?

Átmegyünk a katonai uton, abban a pillanatban feljött a hold. A buza között rejtőzünk, lassan haladunk és végigmegyünk az tuon. Hogyan is lehetne elmondani ezt az érzést ? Előttünk magas hegyek, körülöttünk óriási mező, s ez mind a miénk. A harmatos buza. . . mezei virágok illata. . . Esni kezd az eső. . . Nehéz lesz a hátizsák, nehéz emelni a sárban a cipőt, a hegy hirtelen meredek lesz és állandóan nehezedik utunk. A holdat nehéz felhők takarják, azt is alig látjuk, aki előttünk meg, de érezzük, hogy ötszázán vagyunk -- a többi plugákkal együtt kétezenen -- csupa fiatal. Vannak olyan percek, amelyeket nem lehet szavakkal megmagyarázni, - amikor a vér is másképpen kering az erekben, mint a többi hétköznapokon, a szem is másképp lát és a lélekzet feleszabadul.

Csendben haladunk. Rövid pihenő. A terhet áttesszük egyik vállról a másikra, leszedjük a sarat cipőnkéről - és haladunk tovább. Már felbuktak a hajnalesillag is. Már kezdjük látni a hosszú, felfelé kigyózó sirt. Arra gondolok, nem fognak-e észrevenni minket az angolok.

Karavánunk rendezője hirtelen végigszalad a soron és jelenti: még öt perc és megérkeztünk !

Ez az utolsó jelentés a kvucáknak, akik építeni, ültetni és őrizni fognak.

És valóban ! Véletlen-e ez, vagy a jó rendezés ? Nem tudom ! De ugyanabban a pillanatban, amikor megérkeztünk, különböző irányból megjött a másik három kvuca. Megremegtünk mind az örömtől - ötszázán minden irányból ! Erőnk jelképe !

Fujt a szél, hullt az eső és jég, nagyon hideg volt - az ercei viszonyoknak megfelelően. Megdermedtek ujjaink és a magas, sziklás, puszta hogyan nem tudtunk előrejtőzni az eső elől. El tudjátok ezt képzelni ? Kétszer ifju, szétszórtan a puszta sziklák között - dolgozik, sátrakat állít, gödröt és az ültetéshez, kőkerítést épít. A ruhák nedvesen tapadnak a testhez, kezeik fáznak a hidegben. A vihar nem szűnik meg, az esőfelhők sem oszladoznak. Elültetjük a cserjéket, a sátrakat ropiti a szél, újra meg kell erősíteni őket. A boldogság azonban minden-nél erősebb. Jó érzés, hogy egyek vagyunk a viharral ! Ugy tűnik, hogy csendes, szép napon nem is vivhattuk volna szívünk harcát.

Felállítottunk tíz sátrat, köveket helyeztünk el körülötte. /ezeket nem kellett keresnünk a környéken:/ Ötszáz kis gödröt ástunk, megünnepeltük az ültetést. Sokszor ültettem már életemben, de az ültetésnek ezt az érzését, mint most, - a szomjas és befogadásra kész földbe ültetve - sohasem éltem át.

Csend. Angolokat nem látunk. . . Elmenekültek ? Vajjon meggyőzte őket autobuszaink békés szándéka ?

Ezeröttszáz ember lement a hegyről, folytatták utjukat Tel-Chájba. Mi - ötszázán ott maradtunk őrségben. Ekkor jelentek meg az angolok. Néhánysszázan voltak, állig fegyverben. Mi láncot alkotva felsorakoztunk, puszta kézzel, kezünkben ásóval, mellyel ültettünk - az akaratral, hogy a pusztát megváltssuk - és ők. . .

Ráncigálni, verni kezdték minket, az autókra akartak feltenni. Harcoltunk fegyvertelenül, a szomjas földre szorítottunk magunkat. Arra a földre, amelyet csak mi tehetünk virágzó jisuvvá. . . . És ők ráncigáltak. Betették a cefati autobuszba. Csak néhány órát voltunk Biriában. Monnyi élet volt ezekben az órákban ! Ujra elhagyjuk ezt a helyet ?

Görnyedten ültünk a katonai autókban. Valaki motorbiciklivel arra haladt és odakiáltott nekünk: "Ne aggódjatok ! Más irányból az ifjuság újra odamegy ! - és mi újra reménykedtünk.

A harc három nap és éjszaka tartott. Minket kiűztek, más irányból mások érkeztek. Az angolok kétségbeestek és körülzárták a helyet. . . hogy kiéheztessek az embereket. Chavérjaink éjszakánként a sötétben, számárháton lopódtak, kis, keskeny ösvényeken, hogy élelmet vigyenek.

A cfatiak legtöbbször vallásos, hagyománytisztelő ember - és szombat felültek számaraikra, hogy élelmet vigyenek a szorongatottaknak.

Pólda volt ez az egész Országának. - A harc szentebb, mint a szombat szentsége.

Három nap múlva eltűntek az angolok.

Biria visszatért - újra a miénk.

Győztünk a harcban. Győzött a természet és az akarat !

J O S Z É F H A G ' L I L I .

I. - Jozséf Gyermekkora.

Valószínűleg szeretnétek tudni gyerekek, hol született Jozséf ?

Sok évvel ezelőtt, messze, messze, túl tengereken, a hegyen is túl, egy kicsiny házban - ott született Jozséf. A kicsi nőtt, fejlődött, ifjává sardült. Szépszemű, okos, bátor fiuvá.

Szerette Jozséf a nagy hegyeket. Reggelenként korán kelt fel és felment a magas hegyekbe. Nézte a napot és szívta a hegyek levegőjét. Nehéz felmászni a hegyekbe, az út meredek, erősen fúj a szél, de Jozséf - bátor.

Este, mikor hazatért Jozséf, csendben apja könyvszekrényéhez megy, kiveszi a nagy könyvet, a meséskönyvet és olvasni kezd. Mindegyiknél jobban szereti Jozséf - apja meséskönyvét. Meséket a gyönyörű országról, a nap országáról, a hős Sámsonról, Jehuda Makkabiról, Bar Kochbáról -- és a többiekről.

Már éjszaka van, midőn becsukja a kis Jozséf a könyvét és gondolkodik - ha olyan hős lennék, mint Sámson; bátor, mint Jehuda; erős, mint Bar Kochba -- megváltanám Erre Jisraelt Izrael fiai számára. -

Ez nem könnyű, de nem baj. Megpróbálok.

És Jozséf nőtt. Arra gondolt, hogy elutazik Erecbe és ott munkás lesz. Lemegy a hegyekből és utközben fiukkal találkozott. Így szól hozzájuk Jozséf:

Alijászunk Erec Jiszraélbe, legyünk ott munkások.
Nem könnyű ez, de nem baj. Próbáljuk meg.

Oroszországban történt ez. Nagy, viharos tenger van Oroszország és Erec Jiszraél között. Elért Jozséf a fiukkal a tengerpartra. Kérdezték a bachurok: Hogyan utazunk. A tenger nagy és nincs hajónk. Így felelt Jozséf: Építsünk hajót -

Ez nem könnyű, de nem baj. Próbáljuk meg.

Munkához láttak. Éjjel az erdőbe mentek, fát vágtak, nappal elfűrészeltek azokat és így építették. Építettek és énekelték. -

II. - Jozséf és chavérjai Erec Jiszraélbe utaznak.

Ültök a hajón a chavérok és Erec Jiszraélbe utaztak a hatalmas tengeren. Kék az ég, kéklik a tenger, viszi, himbálja a hajót. Jozséf és a fiuk énekelni kezdtek. Egy napja hajóztak, már két nap is eltelt és - hirtelen vihar támadt a tengeren.

Nagy a tenger, nagyon nagy és a chalucek hajója igen kicsiny. Erősen fúj a szél, felcsapnak a hullámok.

Mit csináljunk Jozséf ? - kiáltják a fiuk.

Legyetek erősek és bátrak.

Ez nem könnyű, de a viharos tengert is legyőzhetjük !

És Jozséf, a fiukkal együtt küzdött a viharral, amig elcsendesedett a tenger. Még két napig eveztek, amig megérkeztek Erec Jiszraél partjához.

III. - Jozséf és chavérjai Tel-Chájít építik.

Jozséf és chavérjai bejárták az egész Országot. Végül elérkeztek a Galilba. Felmentek a hegyekre és látták: - nagyon szépek a hegyek, de puszták.

Azt mondta nekik Jozséf: - Itt építsük fel kvucánkat és üzzük el a pusztát. Ez a hely az Élet Dombja - Tel-Cháj lett.

Elkezdődött a munka. Házat építenek, kerítést, istállót a lovaknak, egy öszvérpár is van az ekéhez. Nagy sziklák vannak ott, nagy a meleg, de jó élni Országunkban.

IV. - Jozséf megtanul félkézzel szántani.

A fiuk elmentek, felszántották a földet, de Jozséfnek csak félkarja volt ! Arra gondolt Jozséf: - Milyen jó lenne, ha én is elmehetnék a földekre dolgozni, de csak egy kezem van !

Ez nem könnyü, de nem baj. Szántani is fogok !

Hogyan csinálta ezt Jozséf ? Félkézzel fogni a gyeplőt, az ekét és hajtani ? A föld puszta és kemény.

Egy éjszaka - Jozséf összes chavérjai alszanak - csendben felkelt az ágyából, hogy ne zavarja az alvó chavérokat, lement a lépcsőn, be az istállóba. Kivette a lovat és kiment a mezőre.

Vidáman nézett le az égről a hatalmas hold és hang nélkül suttozta: - Menj Jozséf, sikerülni fog !

A hegyek is kérdezik körülötte: - Fog-e tudni félkezével szántani ?

És szántott Jozséf !

De hogyan is szántott ? Nyaka köré vette a gyeplőt, az ostort hóna alá és egyetlen kezével az ekét fogta meg. A hősök ereje vitte az ekét, bevágott a kés a puszta, kemény földbe.

Gyia, lovam - mondta Jozséf. A ló nyihogott.

Haladt az oke. Itt az első barázda, azután a második, majd a harmadik és mind újabb barázdák. Reggel, amikor feljött a hajnalcsillag és Jozséf chavérjai felkelttek, hogy hozzálassanak a munkához, a puszta földön - fekete, felszántott mezőt találtak. Senki sem tudta - mi történt, hogyan történt. Csak a szél mesélte a felkelő napnak: félkézzel szántott a hős !

V. - Jozséf a pásztor.

Igy szántották fel a Tel-cháji földeket. Fákat ültettek és már nyájuk is volt. Ki őrizze a nyáját ? Jozséf ment el, ő őrizte a nyáját. Szerették Jozséfet a juhok, bárányok, gödölyék. Mindig segítette őket és volt egy furulyája, gyönyörű furulya, azzal furulyázott nekik:

Alé giv'a sam baGalil
Josév somér uv'fiv Chalil.

Jozséf furulyálni kezdett és köréje szaladt az egész nyáj. Azt mondták neki: Me-e-e, me-c-e. Pásztorunk vagy Jozséf, furulyázz nekünk ! Me-c-c, me-e-e, vigyél a forráshoz minket.

Elment velük Jozséf a forráshoz. Dél van. Csend. Alszik az egész nyáj és Jozséf vigyáz az egész Galilra és azt gondolja: puszta az egész Ország, de sok kvucát fogunk felépíteni és nem lesz többé puszta.

VI. -- Jozséf az őr.

Nappal dolgoztak a fiuk, éjjel pedig őrködtek; mert tudták, hogy sok-sok rabló van a környéken. El akarják pusztítani, szét akarják rombolni a kvucát. Ezért dolgoztak nappal a bachurok, éjjel pedig őrködtek. És éjjel, éjszaka, a hegyek között ügetett lován Jozséf és őrködött:

Mert nem szunnyad és nem alszik Izrael őrője.

Egy reggel, mikor a toronyhoz ment fel Jozséf, sok-sok rablót látott. Ahány csillag van az égen, annyian voltak. Tel-Cháj felé közelednek. Így szólt Jozséf a bachurokhoz: - Mi szántottuk fel ezt a földet, meg kell őrizzünk. A házat, melyet mi építettünk - nem hagyjuk el.

Igy feleltek a bachurok: Olyan sok a rabló és mi nagyon kevesen vagyunk.

Erre Jozséf:

Ez nem könnyű, de nem baj. Tel-Chájt mi őrizzük.

És őrizte Jozséf és chavérjai a mezőt, melyet ők szántottak, a házat, amelyet ők építettek. Három napig vártak a kapunál a rablók. Sok-sok rabló - és nagyon kevés a chavér.

Három napig védekeztek - Jozsóf és chavérjai. Kevesen - sokak ellen. És győztek a bachurok.

Tel-Cháj ott áll, hegyektől körülvéve és körülötte kibbucok, kvucák, sok-sok zsidó falu, sok Élő Domb.

És nekünk gyerekek - alijáznunk kell. Alijáznunk Erec Jiszraélbe és mi is építeni fogunk.

A k ó r o s z l á n .
/:Legenda.:/

Régen, régen történt.

Egy oroszlán jelent meg hirtelen Erác Jiszraélben. Sörény kócosan lobogott, szeme tűzben égett és hegyről völgybe, völgyből hegyre ugrált. Erdőket, mezőket barangolt és éjjel, mikor minden csendes volt, óriási bömbölés rázta meg a földet, hasonló a mennydörgéshez. Az emberek aggodalommal ébredtek fel álmukból és a gyerekek reszketve kérdezték, mi történt ?

Ki ez az oroszlán ? Mi ez az ordítás ? Miért bolyong úgy az Országban, mint aki keres valamit.

Mindnyájan tudják, ki az az oroszlán. Ő az, akin Bar Kochba lovagolt a rómaiak ellen és amikor Bar Kochba az égbe repült, hogy csillaggá váljon, egyedül maradt.

Az oroszlán állt és bömbölve kérdezte: - Ki lesz a hős, aki majd rajtam lovagolva harcol a rómaiak ellen ? - de nem talált ilyen hősrre. . .

Elindult az oroszlán hosszú bolyongására. Talán talál majd egy hőst mégis valahol ! . . .

Ment köröskörül az Országban, amig a Galil hegyeibe nem érkezett. Ott fáradtan megállt és bömbölni kezdett. Ez volt utolsó kiáltása.

Igy szólt: - Nem bömbölök és nem nyitom ki számat, míg egy új hős nem támad Izraelben. És azon a helyen, ahol bömbölt, lerogyott az oroszlán, elterült és nem kelt fel többet. És körben semmi más, csak hegyek, hegyek, hegyek. . .

Szomoruan feküdt az oroszlán és figyelte, mi történik körülötte, szeme elhamvadt, teste kővé vált, . . . de a szive élő maradt.

Sok-sok év telt el. Eső esett rá, viharok fújták, porral lepték be, hogy felismerhetetlen lett. És vad sziklává vált. . . És újra multak az évek. Hirtelen a sziklában az oroszlán szive elkezdett dobogni, érezte, hogy a föld mozgásba jön körülötte.

Föld, földem, - örült az oroszlán - mi történt veled, miért reszketsz? - A föld elmesélte: Az örömtől reszkettek. Bachurok és bachurok jöttek hozzám a galutból. - És mit csinálnak? - kérdezte az oroszlán. - Énekelnek - felelte a föld. Énekelnek és szántanak, énekelnek és ültetnek, énekelnek és építenek. Építik az élet dombját, és az élet binbóját élesztik.

Hős van közöttük? - kérdé az oroszlán.

Mindannyian hősök - válaszolt a föld, de a legnagyobb közöttük József, a galili.

Az oroszlán nagyon örült neki: - Ime egy új hős támadt. - A madarak énekelve, csiripelve ropdestek fölötte. Drága madárkák, mit énekeltek, mit fütyürésztok? Így válaszoltak a madarak: - Cip, cip, cip, hős támadt a Galilban. Jozséf a galili. Cip, cip, cip, Ó okos! Cip, cip, cip, Ó dolgoz! Nappal dolgozik, szétvet, éjjel őrködik, vigyáz a Galilra. Cip, cip, cip.

Az oroszlán szive hevesebben kezdett dobogni. - Ujra hős támad. - És az oroszlán tovább feküdt és várta hős érkezését.

+ + +

Éjszaka volt, szelek süvítették az éjszakában. - Mi történt, szelek - kérdé az oroszlán - meséljétek el.

A szelek elmesélték, hogy rablócsapat támadta meg a dombot, hadakoztak és ölték az embereket. A hős bachurok és bátor bachurák azonban harcoltak a rablókkal és nem engedték betörni őket.

- És a hős? - kérdé az oroszlán - hol van Jozséf, a hős?

A hős harcolt. Minden chavér megsebesült, csak a hős maradt egyedül, egyedül a sokak ellen - egy kézzel - sok-sok kéz ellen. Harcolt velük - és legyőzte őket! De abban a percben, mikor győzedelmeskedett, megsebesült és elesett. . .

És a szelek süvöltve száguldtak tovább.

- Elcsett ! - ro'ogte az oroszlán.

Hosszu, hosszú órákat feküdt az oroszlán kábultan és némán. Az éjszaka közepén szive hirtelen erősen dobogni kezdett. Felébredt. Lábát megmozdította merev fekvéséből, megrázta bozontos sörényét, lerázta magáról a port és homokot, ami rá rakódott és újra élővé vált, hatalmassá és erőssé. Ekkor felkelt és elindult.

Halkan és büszkén lépdelt arra a helyre, ahol Jozsef, a hős elcsett. Megállt, kinyújtotta a nyakát és bömbölni kezdett, bömbölt, hogy megremegtette a körülálló hegyeket. Azután lefeküdt, szeméből a lángok kialudtak és újból kővé vált.

+ + +

A Galil minden lakója hallotta az oroszlán bömbölését és reggel Jozsef sirja mellett találták a kővévált oroszlánt.

És ott fekszik mind a mai napig, . . .

J Á T É K O K .

Ugorj és ülj le !

10 - 30 résztvevő. 14 éves korig.

A játszók körben ülnek székeken. Minden chavér egy számot kap. Egy szék üresen áll.

A madrich jelt ad, akkor akinek a jobboldala felől van az üres szék, egy számot kiált. Akinek a számát kiáltotta, gyorsan felugrik és elfoglalja az üres széket. Ekkor megüressedik egy szék. Akinek most van a jobbjára felől az üres szék, megint egy számot kiált, s.i.t. Aki nem ugrik rögtön, amikor a számát kiáltják és aki nem kiált rögtön, ha megüressedik mellette egy szék - zálogot ad.

Megjegyzés: Ennek a játéknak célja - fejleszteni az ügyességet és a gyorsaságot.

A gyűrű átadása.

15 - 25 résztvevő. Minden korban megfelel.

A játszók egy kört képeznek. Közüket összotéve tartják. A kör közepén áll a madrich, ő ugyanugy tartján a kezét; az ő kezében van a gyűrű.

A játék menete: A madsrik elhalad az összes játsszó mellett és úgy tesz, mintha átadná neki a gyűrűt. Mindogylk kinyitja kezét, mintha átvenné a gyűrűt, utána pedig úgy tartja, mintha lenne benne valami. Aki úgy látja, hogy a mellette álló kapta meg a gyűrűt, gyorsan üssön a vállára, mielőtt az beugorhatna a körbe. Aki a gyűrűt megtapta, az áll be középre.

Cél: beállni középre, anélkül, hogy észrevették volna a többiek a gyűrű átadását.

Ha valaki a szomszédja vállára üt és nem kapta meg a gyűrűt, az visszaüti.

Zszszszszszsz.

15 - 25 résztvevő.

A játsszók nagy körben ülnek, a középén áll az egyik, bekötött szemmel. Akinek bekötötték a szemét, az körüljár és megérinti egyiket a kezével. Akit megérintett, annak háromszor egymásután különböző hangot kell adnia, természetesen nem a sajátját: pl. Zszszszsz, kukuriku, stb.

Cél: A bekötött szeműnek meg kell ismernie, ki adott hangot. Ha megismerte - szerepet cserélnek, ha nem ismerte meg - folytatja. A játék ideje alatt teljes csendnek kell lennie.

Célozz a cipőbe !

8 - 25 gyerek.

A játsszók egymás mögött felállnak két sorban, a padlón megjelölt vonal mögött. Mindkét sorral szemben, meghatározott távolságban félcipő áll. Az elsőnek a sorban fémpénz van a kezében.

Cél: bedobni a pénzt a cipőbe.

Jelre az első a sorban céloz a pénzzel. Minden résztvevő kétszer dobhat. Ha kívül találta el a cipőt -- egy pontot kap. Ha a cipőbe talált -- három pontot. Ha egyáltalán nem talált, levonnak egy pontot. Ezután a következő veszi át a pénzt és folytatja, s.i.t. A verseny a két sor között folyik. Minden sor mellett áll valaki, aki jegyzi a pontokat.

Az a sor győz, amelyik több pontot ért el.

Kacsintás.

15 - 25 résztvevő.

Egyel több szék szükséges, mint a játékosok számának a fele.

A játzók két kvucára oszlanak. Az első a "fogoly" kvuca körben székeken ül. Mindegyik háta mögött egy "őr" áll. Az egyik szék szabad, emögött szintén őr áll.

A szabad hely őre rákacsint az egyik fogolyra, aki ül. Ennek fel kell állnia és átülni a szabad székre. Ha az őr észreveszi idejében, akkor megérinti a vállát és helyén kell maradnia. Ha nem vette észre az őr, akkor gyorsan elfoglalja az üres helyet, az ő széke marad üres és ez az őr folytatja a játékot.

A játéknak köttös célja van. Az őrnek ügyelnie kell, hogy a fogoly meg ne szökjön tőle. A fogolynak viszont ügyesnek kell lennie, hogy elszökhessen az őr kezai közül.

Bizonyos idő elteltevel szerepet cserélnek a kvucák.

Csendben járj !

A játzók két kvucára oszlanak. Egyik a fogoly kvuca, másik az üldözö. Mindkét csoportban azonos számú chavér van, akik páronként azonos számokat kapnak. /:1, 2, 3, s.i.t.:/

A játékot a madrich, vagy egy chavér vezet. A vezető egy számot mond: az üldözö kvucából akinak ez a száma van, az a fal felé fordul, míg a másik csoportból a

párja kiáll a csoportból. Amíg aki háttal áll lassan háromig számol, addig a másik zajtalanul előreléphet és mozdulatlanul megáll, ha a számolást befejezték.

Cél: így elérni a másik falat. Ha az akadályok ellenére eléri a falat, úgy aki számol, az ő foglya lesz. Ha hangosan jár, vagy a számolás befejeztével mozdul, úgy ő lesz a fogoly. Ezzel számukra befejeződött a játék, a vezető újabb számot mond.

Az a kvuca győz, amely több foglyot ejtett.

Élő mese.

Kis gyerekeknek nagyon szórakoztató játék.

A gyerekek félkörben ülnek, a modrich érdekes mesét mond és közben mindig rámutat egy-egy gyerekre, akinek azt kell csinálnia, amiről éppen mesélt, pl.: egy vadász lesben áll - sétálni kezd a gyerek a szobában, figyel, hallgatódzik -, hirtelen oroszlánbögés hallatszik - egyik gyerek ezt utánozza -, az oroszlánt nyomon követve három néger jön, nyíllal a kezében - utánozza a négerek mozdulatait -, birkózni kezdenek az oroszlánnal, stb. stb.

Nesef tervezet J o m T e l - C h á j r a .

Diszités: Erec térképe. A térképen a Tel-Chájt jelölő pont lehetőleg legyen kivilágítva. Trumpeldor nagyított képe. Előtte lehetőleg fatörzsön - gyertya, vagy láng. /:elfürészelt fatörzs része - beszerezhető - esetleg egy tál olajat helyezünk rá, amelyet meggyújtunk:/

Jelszó: Az egész Ország nekünk Tel-Cháj, az élet dombja, élő domb.

1./ Jizkor - Emlékezés.

E m l é k e z z Izrael népe fiaid és lányaid tiszta lolkére; a hűekre és bátrakra, a munka és béke embereire, akik az éke mögött haladtak és életüket áldozták Izrael becsületéért, Izrael földjéért.

E m l é k e z z Izrael és áld meg utódait, gyászold meg ragyogó fiatal-
ságukat, tiszta hősiességüket, szent akaratukat, melyek
nehéz harcban veszttek el.

Nem esökhon és nem mulik gyászunk ama napig, amig vissza
nem tér Izrael népe és meg nem váltja feldult földjét. -

2./ Valamilyen kemoly dallam, egy szólamban. /:Alé giv'a:/'

3./ Rövid beszéd.

4./ . . . És vala azokban a napokban, midőn vége lőn a háborúnak, annak a háborúnak, amely világokat pusztít, azokban a napokban, amelyekben a pusztulás vihara romokat és felferdulást hagyva maga után süvített végig, -- akkor a feltámadás prófétái üstököse érintette meg a pusztulást. Megérintette őt a feltámadás és ujjaéledés jövendölése. -- És remegés futotta át Izrael lelkeit, utnak kerekedvén, kereste az utat, hajókon, tengereken keresztül, hegyeken, tiltott határokon, szakadékokon át -- Izrael partjai felé.

5./ Magánének: BaGalil Jozsef charas. /:éneklap 3. szám:/'

6./ Felolvasó: Nem vonzzák talán az embert a szebb országok, nem csábítják a kényelmesebb életkörülmények? Talán csábítják. Sokan engednek szívük ezen csábításának, de sokan vannak -- és mind többen lesznek -- olyanok, akikhez a föld közelebb áll, és lesznek olyanok, akik megtalálják a bensőséges hangot a földdel.

7./ Valamilyen hangszerezen előadott dallam. /:Alí böér enu la. Vagy: Méal hangszere:/'

8./ . . . És való azokban a napokban, mikor a tett szólította az embert, Jozsef Trumpeldor álmot látott. Álmában messziről jött képet látott - és kiirthatatlanul belévésődött a nép és az ember megváltásának álma.

9./ Közös ének: BaGalil böTel-Cháj.

10./ Tel-Cháj leégett, de Izrael szive él. És a többi tagjai? Élnék-e vajjon azok is? Készek vagyunk-e engedelmeskedni szívünk dobbanásának?
/:Mindannyian válaszolnak:/ Mindannyian készek vagyunk!

11./ Dal: Anu nihje harisonim. /:Ha van - ezután jöhet kórus és tánc:/

12./ Készítsünk öt fáklyát. A fáklyások egyenként lépjenek az emelvényre.

Első fáklyás: Megszenteltettünk Mötulánál azon napokban, amikor ellenség állott észak kapujában. /:terpeszállásban megáll, fáklya a kezében:/

Második " Megszenteltettük, midőn alijázó testvéreink Kfar Gileadi kapui előtt álltak és az ellenség üldözte őket.

Harmadik " Megszenteltettünk a százak és ezrek menetében, akik az éj leple alatt mentek Biriába, hogy foléptsék, amit az ellenség lerombolt.

Hegredik ásklyás: Megszenteltettünk a gettókban, az erőkben és a partizánhar-
sokban.

Hetedik • **Megszenteltettünk és megszenteltetünk minden tettünkben.**
Méltóak leszünk minden lépésünkkel a nagy eszméhez és a ten-
ger hívásához, hogy megvédjük foglyainkat, felszabadítsuk az
Országot.

Hindannyan együtt: Nem egy Tol-Chájt állítottunk fel. Az egész Ország nekünk
Tol-Cháj, az élet dombja, élő dombok.

- - - -

Utóirat: Az esztrók elkészítésében már gyakorlottak vagyunk. Ahol nincs na-
gyított Trumpelder kép, ott jó a kicsi is. Célszerű lenne, ha e napon tartaná
minden pont zászlajának avatását is. Nem gondolunk itt nagy zászlóra, hanem
kis - örsi - zászlókra. Helyes lenne ezt az avatást a Galil központjában meg-
tartani.

Ha e nappal kapcsolatban valamilyen kérdés merülne fel, úgy azonnal értesítést
kérünk a mazkirutba.

A felolvasók jól tanulják meg szövegüket. Ne álljanak egy helyen, hanem a te-
rem különböző részein helyezkedjenek el.